

НУБІП України

НУБІП України

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

10.11 МКР.863 «С» 2021.06.07 08 ПЗ

КАМ'ЯНСЬКОЇ ДАРИНИ ДМИТРІВНИ

2021

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

НУБІП України

УДК 378:81'25-51

<p>ПОГОДЖЕНО Декан факультету (Директор ННІ) _____ (назва факультету (ННІ)) _____ (підпис)</p>	<p>ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ завідувач кафедри романо- германських мов і перекладу, _____ д.ф.н., проф. Дзюк М.І. “ ” 2021р</p>
---	--

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА на тему: «ОСОБИСТІСНИЙ ПІДХІД У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ»

Спеціальність: 035 «Філологія»
Спеціалізація: 035.04 «Філологія (Переклад Германські мови і літератури)»
Освітня програма: «Англійська мова»
Магістерська програма: Перекладацька діяльність в агропромисловій та природоохоронній галузях
Орієнтація освітньої програми: Освітньо-професійна

НУБІП України

Керівник магістерської роботи
доктор педагогічних наук
В.В. Дьоміна

Виконала:
Д.Д. Кам'янська

НУБІП України

ЗАТВЕРДЖУЮ:
завідувачка кафедри
романо-германських мов і перекладу,
д.ф.н., проф. Личук М.І.
“ ” 2021р

ЗАВДАННЯ

до виконання магістерської роботи студенту

Кам'янської Дарини Дмитрівни

Спеціальність: 035 «Філологія»

Спеціалізація: 035.04 «Філологія (Переклад: Германські мови і літератури)»

Освітня програма: «Англійська мова»

Магістерська програма: Перекладацька діяльність в агропромисловій та природоохоронній галузях

Орієнтація освітньої програми: Освітньо-професійна

Тема магістерської роботи: «Особистісний підхід у процесі професійної підготовки майбутніх перекладачів» затверджена наказом № 863 «С» по НУБіП України від 07.06.2021.

Термін подання роботи: 1 грудня 2021 року.

Вихідні дані магістерської роботи: особистісний підхід.

Перелік питань, що підлягають дослідженню:

1. Проблема особистісного підходу у процесі професійної підготовки майбутніх перекладачів у психолого-педагогічній теорії та практиці;
2. Педагогічні умови та принципи ефективного функціонування особистісного підходу у процесі професійної підготовки майбутніх перекладачів;
3. Психологічний аспект у процесі професійної підготовки майбутніх перекладачів;
4. Актуальні аспекти теоретичної особистісно-орієнтованої моделі взаємодії із студентами-перекладачами;
5. Порівняння застосування особистісного підходу в процесі очного та дистанційного навчання майбутнього перекладача.

Дата видачі завдання: 20 вересня 2020 року.

Керівник магістерської роботи _____

В.В. Дьоміна

Завдання прийняла до виконання _____

Д.Д. Кам'янська

РЕФЕРАТ

Мета дослідження нашого дослідження полягає у аналізі питання особистісного підходу у процесі професійної підготовки майбутніх перекладачів з урахуванням специфіки діяльності перекладача в сучасних умовах.

Об'єктом дослідження є професійна підготовка майбутніх перекладачів у вищих навчальних закладах.

Предметом дослідження є організаційно-методична система професійного виховання особистості майбутнього перекладача.

Вибір методів магістерського дослідження зумовлений метою та специфікою проаналізованого матеріалу. Для розв'язання поставлених завдань використано комплекс методів дослідження: теоретичні – аналіз, синтез, класифікація, систематизація, аналогія, узагальнення наукових даних, що дало змогу з'ясувати суть особистісного підходу під час професійної підготовки майбутніх перекладачів та окреслити його принципи успішної реалізації; емпіричні – обсерваційні (спостереження за процесом професійної підготовки майбутніх перекладачів), праксиметричні (вивчення й узагальнення досвіду професійної підготовки перекладачів, аналіз нормативних документів); діагностичні (анкетування, тестування, бесіди, самоаналіз та самооцінка), прогностичні (розробка організаційних основ експериментального впровадження); констатувальний і формувальний експерименти, за допомогою яких з'ясовано практичний стан реалізації особистісного підходу під час підготовки майбутнього перекладача у закладах вищої освіти; практичні: порівняння, опитування, моніторинг, що дало змогу порівняти реалізацію особистісного підходу під час очного та дистанційного навчання; статистичні: кількісний та якісний аналіз емпіричних даних із використанням методів математичної статистики.

У вступі до роботи обґрунтовується актуальність дослідження цілому, визначається його мета, завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження, а також обґрунтовується його теоретична та практична цінність.

Перший розділ роботи присвячено теоретико-методологічному дослідженню питання особистісно-орієнтаційного підходу. У ході дослідження розкривається хід розвитку та встановлення витоків особистісного підходу; надається характеристика основних концептуальних положень даного підходу; обґрунтовуються психологічні особливості особистості майбутнього перекладача, що складають основу запровадження особистісного підходу.

У другому розділі досліджено вагомі аспекти теоретичної моделі особистісного підходу взаємодії із студентами-перекладачами, розроблено базис порівняння даного підходу на основі розвитку фахових компетентностей, визначено рівень мотивації під час дистанційної та очної форм професійної підготовки.

У висновках викладено наукові та практичні результати, які здобуті у дослідженні й визначено перспективи подальших науково-педагогічних розвідок в напрямку реалізації особистісно-орієнтаційного підходу під час професійної підготовки майбутніх перекладачів.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ПРОБЛЕМА ОСОБИСТІСНОГО ПІДХОДУ У ПРОЦЕСІ
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ У

ПСИХОЛОГОПЕДАГОГІЧНІЙ ТВОРІТІ ТА ПРАКТИЦІ 13

1.1. Особистісний підхід та його розвиток у світовій педагогічній думці, як
базис високої професійної майстерності 13

1.2. Концептуальні положення особистісного підходу 23

1.3. Психологічний аспект проблеми особистісного підходу в навчанні
перекладу 37

Висновки до першого розділу 44

РОЗДІЛ 2. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ
ОСОБИСТІСНОГО ПІДХОДУ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ

ПЕРЕКЛАДАЧІВ 46

2.1. Обґрунтування теоретичної особистісно-орієнтованої моделі взаємодії із
студентами-перекладачами 46

2.2. Експериментальне порівняння особистісно-орієнтованої моделі у процесі
очної та дистанційної підготовки майбутніх перекладачів 63

2.3. Аналіз результатів дослідно-експериментальної роботи 73

Висновки до другого розділу 79

ВИСНОВКИ 81

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 84

ДОДАТКИ 96

SUMMARY 104

ВСТУП

В умовах сучасного світу формування майбутнього перекладача тісно пов'язане з особистісним підходом, що передбачає орієнтацію на індивідуальність студента, на його можливості, з врахуванням яких, відбувається зародження таких особистісних якостей, що необхідні для його успішної професійної діяльності. При формуванні професійної компетентності такий підхід слугує для створення професійно важливих якостей майбутнього перекладача, що визначають його подальшу професійну діяльність. Ці індивідуальні властивості особистості у професійній діяльності визначаються високо компетентними знаннями, уміннями та навичками, що фахівець використовує для створення якісного, відповідного перекладу.

Професія сучасного перекладача вимагає універсальності, креативності, творчості, організованості, глибокого кругозору, а головне, індивідуальності у роботі з перекладом. Крім того, враховуючи ситуацію пандемії коронавірусу у світі сьогодні, перекладачі зіштовхнулися з потребою роботодавців у віддаленому перекладі. Стрімкий розвиток інформаційних технологій, включаючи системи та програми віддаленого перекладу, дають нам зрозуміти, що попит на гнучкого широко функціонального перекладача готового працювати у різних формах, чи то дистанційній, чи очній, тільки зростає та буде зростати наступні роки. Тому питання успішної підготовки майбутніх фахівців залишається відкритим.

Пошук шляхів вирішення цієї актуальної проблеми зумовлений необхідністю до підготовки професійних кадрів з використанням особистісного підходу та в адаптації використання даного підходу не тільки під час очного але й під час дистанційного навчання.

Первинне формулювання і значущість розв'язуваної проблеми. Основні вимоги до педагогічних кадрів і рівня їхньої підготовки знайшли відображення в Законі України «Про вищу освіту», Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті, Стратегії реформування освіти в Україні.

Рекомендації до освітньо-виховної політики (2018); Концепції підготовки перекладача у міжнародних документах: Рекомендації Ради Європи мовної освіти, принципів Болонської декларації, «Міжкультурна компетентність для всіх: підготовка до життя в різноманітному світі», «Розвиток міжкультурної компетентності через освіту» (2018), у яких акцентується необхідність розширення вимог до професійних та особистісних якостей сучасного перекладача, створення культурно-освітнього середовища, яке здатне забезпечити самореалізацію, самоактуалізацію та саморозвиток майбутніх перекладачів.

Стан і ступінь розробки проблеми в спеціальній літературі. Питання реалізації особистісного підходу під час підготовки майбутніх перекладачів широко досліджено під час традиційного очного навчання, на відміну від дистанційного, що в свою чергу досліджено мало. Різні аспекти особистісного навчання та професійної підготовки розглянуто в працях педагогів та психологів, що становить значний потенціал, необхідний для розв'язання цієї проблеми. На сьогодні наукою напрацьовано цінний базис, а саме:

– визначено засоби та технології особистісно-орієнтованого навчання і виховання (С. Негода, Т. Хлебнікова, О. Севастьянова, Н. Назаренко, Н. Афанасьєва, О. Чернякова, С. Хатунцева, В. Михайличенко, Т. Іщук, Г. Освальт, В. Літлвуд);

– розглянуто питання творчої особистості та професійних цінностей майбутнього перекладача (О. Ребрій, О. Скиба, І. Якиманська, А. Севаст'янова, С. Коновець, Н. Антонова);

– вивчені аспекти, пов'язані з полікультурною освітою, особистісним розвитком людини (Т. Некряч, С. Яблоков, Л. Селіванова, О. Шевчук, В. Кремень, М. Дмитриченко, Н. Нічкало);

– обґрунтовано концепції компетентнісної підготовки фахового перекладача (Л. Поліщук, Т. Пушкар, А. Білас, А. Монашненко, Л. Черноватий, С. Масич, Н. Зінукіна, І. Галяй, М. Гримів, А. Джонсон);

– визначено умови професійно-орієнтованого навчання (Л. Філюк, Л. Ільницька, І. Ізмйлова, О. Дубасенко, В. Борщовецька, Д. Фільп, Д. Омід);
– визначено особливості структури особистості у психології (О. Хохліна, В. Рибалка, І. Мироненко, М. Каган, Л. Засекіна);

– розкрито психологічні особливості творчої особистості, як суб'єкта навчального процесу (С. Шевченко, Н. Бориско, Н. Майєр, І. Зімня, О. Шугта, А. Цюприк, В. Серіков, Г. Дегтярьова, М. Козяр, І. Магійків, Л. Руденко, А. Шиделко, О. Ксьонда);

– окреслено переваги та недоліки застосунків дистанційного навчання (Е. Федорова, А. Музафарова, Т. Расказова, О. Сирбу, Ю. Назаренко);
– розглянуто віддалений переклад та дистанційне навчання перекладу (А. Ольховська, М. Крістеа, Г. Берест, Г. Купрікова, О. Марченко, М. Прадівлянний, Н. Бондар).

Однак на підставі аналізу теоретичного та практичного матеріалу доведено, що така різноаспектна проблема, як особистісний підхід у професійній підготовці майбутніх перекладачів, залишилася поза увагою вчених, зокрема – питання реалізації даного підходу під час дистанційного навчання. Також сучасний рівень науково-методичного обґрунтування особистісного підходу не задовольняє викладачів та психологів.

Процес навчання в дні сьогодення займає значне місце в житті суспільства. Все більше число молодих людей прагнуть отримати якісну вищу освіту. Підвищується значення культури освіти, науки, теоретичного знання, роботи з сучасними технологіями, змінюється ставлення до якості навчання. Освіта, стаючи центральним феноменом культури, орієнтується на затвердження сутнісного особистісного начала в людині. У більшості вищих навчальних закладів майже не змінилася філософія освіти та професійної підготовки студентської молоді, сучасні тенденції визначають необхідність у створенні нових соціокультурних умов розвитку суспільства з урахуванням індивідуальних інтересів і потреб особистості.

Мета дослідження – питання особистісного підходу у процесі професійної підготовки майбутніх перекладачів з урахуванням специфіки діяльності перекладача в сучасних умовах.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх перекладачів у вищих навчальних закладах.

Предмет дослідження – організаційно-методична система професійного виховання особистості майбутнього перекладача.

Відповідно до мети, об'єкта, предмета дослідження визначено його основні завдання:

– проаналізувати проблему особистісного підходу у процесі професійної підготовки майбутніх перекладачів у психолого-педагогічній теорії та практиці;

– визначити педагогічні умови та принципи ефективного функціонування особистісного підходу у процесі професійної підготовки майбутніх перекладачів;

– охарактеризувати питання психологічного аспекту у процесі професійної підготовки майбутніх перекладачів;

– описати актуальні аспекти теоретичної особистісно-орієнтованої моделі взаємодії із студентами-перекладачами;

– порівняти застосування особистісного підходу в процесі очного та дистанційного навчання майбутнього перекладача.

Вибір методів магістерського дослідження зумовлений метою та специфікою проаналізованого матеріалу. Для розв'язання поставлених завдань використано комплекс методів дослідження: теоретичні – аналіз, синтез, класифікація, систематизація, аналогія, узагальнення наукових даних, що дало змогу з'ясувати суть особистісного підходу під час професійної підготовки майбутніх перекладачів та окреслити його принципи успішної реалізації; емпіричні – спостереження за процесом професійної підготовки майбутніх перекладачів), праксиметричні (вивчення й узагальнення досвіду професійної підготовки перекладачів, аналіз

нормативних документів); діагностичні (анкетування, тестування, бесіди, самоаналіз та самооцінка), прогностичні (розробка організаційних основ експериментального впровадження); констатувальний і формувальний експерименти, за допомогою яких з'ясовано практичний стан реалізації особистісного підходу під час підготовки майбутнього перекладача у закладах вищої освіти; практичні: порівняння, опитування, моніторинг, що дало змогу порівняти реалізацію особистісного підходу під час очного та дистанційного навчання; статистичні: кількісний та якісний аналіз емпіричних даних із використанням методів математичної статистики.

Наукова новизна та теоретичне значення магістерського дослідження: конкретизовано та розкрито поняття «особистісний підхід» з прямими витокami його формування у психолого-педагогічній вітчизняній та зарубіжній практиці;

обгрунтовано проблему особистісного підходу під час професійної підготовки студентів закладів вищої освіти; розроблено перелік принципів особистісного підходу при навчанні студентів-перекладачів;

представлено порівняння запровадження особистісного підходу під час дистанційного та очного навчання майбутніх перекладачів на основі фахових компетентностей.

Практичне значення отриманих результатів полягає в розробці комплексу діагностичних методик підготовки майбутніх перекладачів на основі особистісного підходу, що можуть бути використані для обох форм навчального процесу (очного та дистанційного). Теоретичні положення та практичні матеріали отримані у дослідженні можуть слугувати в процесі виховання студентської молоді на основі особистісного підходу; організації продуктивної професійної підготовки студентів; у розробці та викладанні спецкурсів із актуальних питань підготовки перекладачів, професійної освіти, теорії та практики виховання у ЗВО.

У вступі обґрунтовується актуальність вибору теми, визначено предмет та об'єкт, розкриваються мета, завдання, наукова новизна та практичне значення одержаних результатів.

Перший розділ роботи присвячено теоретико-методологічному дослідженню питання особистісно-орієнтаційного підходу. У ході дослідження розкривається хід розвитку та встановлення витоків особистісного підходу; надається характеристика основних концептуальних положень даного підходу; обґрунтовуються психологічні особливості особистості майбутнього перекладача, що складають основу запровадження особистісного підходу.

У другому розділі досліджено вагомі аспекти теоретичної моделі особистісного підходу взаємодії із студентами-перекладачами, розроблено базис порівняння даного підходу на основі розвитку фахових компетентностей, визначено рівень мотивації під час дистанційної та очної форм професійної підготовки.

У висновках викладено наукові та практичні результати, які здобуті у дослідженні й визначено перспективи подальших науково-педагогічних розвідок в напрямку реалізації особистісно-орієнтаційного підходу під час професійної підготовки майбутніх перекладачів.

У додатках наведені тестові завдання, анкети, опитувальники, що були використані в процесі порівняння особистісного підходу під час очної та дистанційної підготовки майбутніх перекладачів.

Дослідно-експериментальною базою магістерського дослідження виступив гуманітарно-педагогічний факультет НУБіП України. На різних етапах дослідження взяли участь 72 студента і 12 викладачів фахових дисциплін.

Структура та обсяг магістерської роботи. Дипломна робота складається зі вступу, двох розділів з висновками до кожного з них, додатку, загальних висновків, списків використаних джерел (108 джерел) та резюме (Summary).

Основний текст викладений на 82 сторінках. Загальний обсяг магістерської роботи – 105 сторінки

ПРОБЛЕМА ОСОБИСТІСНОГО ПІДХОДУ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ У ПСИХОЛОГОПЕДАГОГІЧНІЙ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИЦІ

1.1. Особистісний підхід та його розвиток у світовій педагогічній думці, як базис високої професійної майстерності

Сьогодні відзначає зростаючий інтерес до тих технологій і моделей навчання, які отримали назву особистісно-орієнтованих. Вони, в більшій мірі, ніж традиційні, спрямовані на об'єкт навчання – студента, та є адекватними його індивідуальним можливостям [68].

Увага до особливостей студентської особистості перетворює його з об'єкта навчання на вже повноцінного суб'єкта. Так, у своєму педагогічному словнику С. Гончаренко визначає особистісний підхід, як послідовне ставлення педагога до студентів як до особистостей, як до свідомо-відповідальних суб'єктів саморозвитку і як до суб'єктів виховної взаємодії. Особистісний підхід передбачає за мету: допомогти студенту в усвідомленні себе особистістю, у досліджуваному контексті особистістю-перекладачем, у виявленні, розкритті його можливостей, становленні самосвідомості, в здійсненні особистісно значущих і суспільно прийнятних самовизначень, самореалізації, саморозвитку та самоствердження [35 с.280].

Опозиційно близьким за значенням до поняття «особистісний підхід» є «акмеологічний підхід», що розглядається як феномен людської природи, вершина розвитку, багатогранність стану особистості. О. Дубасенко визначає акмеологію як стратегічний орієнтир, що скеровує педагогічний процес на самоактуалізаційну та самореалізаційну якість особистісного та професійного становлення, тобто на здобуття висот у фізичному, духовному, моральному та професійному розвитку [38 с.25].

Було б недоцільним розглядати особистісний підхід, як гуманістичну традицію базуючись тільки на педагогічних думках сучасності. Тому для

повноцінного розуміння особистісного підходу важливо звернути увагу на його витoki та розвиток у світовій педагогічній думці.

Наукові передумови виникнення особистісного-орієнтаційного підходу поступово визначались у різних дослідженнях особистості, а отже його зародження сягає у глибоку давнину людської культури. Початком можна вважати зародження гуманізму та фундаментальні гуманістичні думки мислителів таких як Аристотель, Сократ, Протагор, Платон, які вважали людину найвищою цінністю творіння. На думку С. Негоди розквіт гуманізму базується на перемозі над релігійно-канонічною та тоталітарною систем середньовіччя, коли відбулося надзвичайне піднесення людського духу [68].

Далі цю думку розділили гуманісти та просвітителі: Мішель Монтень, Жан-Жак Руссо, Лев Толстой та висунули ідею безкоштовної освіти, яка дозволяє кожній людині-індивіду розвивати свої природні здібності притаманні лише її особистості. Мету виховання диктує не лише історія та соціальний устрій, але й сутність людини як такої [там само].

Гуманістичний підхід, як самостійна галузь науки, відокремився в 50-х роках ХХ століття. У цьому контексті людина розглядалася як унікальна цілісність, що наділена від природи певним ступенем свободи від зовнішньої детермінації завдяки цінностям, творчим пориванням, якими вона керується.

Гуманістична традиція у вітчизняній педагогіці проиизує праці представників майже всіх історичних епох. Не зупиняючись на класичних працях видатних педагогів К.Д. Ушинського, Я. А. Коменського, Г.С. Сковороди, С.Т.

Шацького, цікаво, виділити кілька ідей П.Ф. Каптерева, актуальних та цікавих для сьогодення. Він критикує найбільш поширену в педагогіці того часу точку зору, згідно з якою в процесі виховання та становлення визначальну роль відіграють соціальні, зовнішні чинники, що є абсолютно помилковим припущенням. Справжня наукова педагогіка, вважав П. Ф. Каптерев, не може

бути служницею державно-політичної системи; вона виступає захисницею людських інтересів. Це соціальна функція цієї галузі науки і практики. Існує різниця у двох поглядах на освіту: державному та педагогічному. Опікуючись

освітою, держава вбачає в студенті громадянина певної держави, а педагогіка - насамперед громадянина світу, тобто людину та її загальний гуманітарний розвиток [68].

Педагогічна робота - це справа совісті, багатогранне духовне збагачення особистості, а держава стежить і має змогу контролювати лише зовнішній порядок. Педагог виходить з характеристик особистості як цілісної, самокерованої, з саморозвиваючими внутрішніми складовими, які опосередковують зовнішні умови, що в свою чергу дають матеріал і спонукання для самостійної діяльності та подальшого самовдосконалення [84 с.48].

На початку гуманістичний підхід займався вивченням людської особистості та людських можливостей і талантів в рамках гуманістичної психології.

Можна пояснити зростання інтересу до дослідження особистості в психології через два фактори: широкі дослідження психологічних розладів, починаючи з кінця XIX століття (Фрейд, Юнг) і необхідність швидкого підбору військ під час Першої світової війни. Взаємозв'язок між особистістю та професією викристалізувався в післявоєнний період із відновленням старих та створенням нових робочих місць, особливо для жінок, які тоді вийшли на ринок праці. Почали розвиватися різні аспекти особистості, щоб передбачити поведінкові моделі в певних промислових умовах, ефективно відбирати персонал, підвищити мотивацію та підвищити продуктивність. Особистість перекладача розглядається через призму характерного підходу та теорії психологічних типів Юнга [10 с.318].

У 70-90-ті роки питання особистісного підходу у вітчизняній психології займало важливе місце у дослідженнях І.С. Кон, А.В. Петровського, І.Д. Бєха, В.В. Рибалки, С.Л. Рубінштейна, Е.О. Помиткіна, Л.І. Божович, К.К. Платонова, В.А. Крутецького, Б.О. Федоришина, та ін. Об'єднує їх праці думка про важливість сприймання кожної особистості в цілому, як цілісне природне утворення, якій притаманна своя психологічна структура. У той час

як зарубіжні представники гуманістичної психології К. Гольдштейн, Р. Бернс, А. Маслоу, К. Роджерс, Дж. Олпорт, Е. Фром, Р. Мей, К. Хорні та інші ще в 50-60-ті роки минулого сторіччя сформували світове розуміння особистісного підходу та дослідили такі явища, як творчість, розвиток, образ «Я», цінності життя, тіло, реалізація власних можливостей, становлення, досвід, психічне здоров'я, тощо. Особистісний підхід поставив за мету дослідження здорові, творчої, унікальної, цілісної особистості [95 с. 76].

К. Роджерс, А. Маслоу, Р. Мей, В. Франкль твердили, що особистісне виховання можливе тільки, якщо заклади освіти стануть певними лабораторіями відкриття унікальності кожного свого студента [35 с. 243].

Вітчизняні відомі психологи В.В. Давидов, В.О. Татенко, Т.М. Титаренко, О.Г. Асмолов, К.О. Абульханова-Славська, В.В. Стоїци, І.С. Якіманська, В.О. Моляко, Л.М. Проколієнко та інші визначили сучасні вимоги до реалізації особистісного підходу.

Нові результати психологічних досліджень не змусили довго чекати та інтегрувалися у педагогічну психологію та практичну педагогіку, що призвело до стрімко-зростаючого інтересу до особистісного підходу [68].

Особливо цінним для гуманістично-орієнтаційних підходів до явищ педагогічного процесу сучасності є науковий освітній досвід педагогів кінця XIX – початку XX ст. В цей період інтенсивного розвитку теорії виховання та національно-культурного відродження вівся активний пошук оптимальної моделі освіти, здатної задовольнити запити особистості [49 с.130].

М. Корф (1834-1883) вважав за необхідне починати виховувати дитину, як всебічно розвинену особистість з молодшого шкільного віку. Відомий теоретик вітчизняної педагогіки і психології П. Блонський (1884-1941) розглядав навчання з призми ідей гуманізму, перенесення студента в центр освітнього процесу. Особливо наголошував на важливості залучення не тільки сухого теоретичного матеріалу, а й завдань, що розкривають творчий потенціал студента [49 с. 131].

Сьогодні категорія творчості поступово набуває більш ключового статусу не тільки для перспектив розвитку особистості та зростання її моральної відповідальності, а й для досягання всього-всього та його вічного зв'язку творчості з інноваційною діяльністю людини [81 с. 21].

Педагог-новатор В. Харцієв (1866-1937) окреслював залежність результативності педагогічної діяльності від повноти вивчення викладачем особистості студента. Більше дослідження особливостей студента тягне за собою глибше розуміння його власних професійних потреб, що настановує педагога на пошук нових методик та підходів для успішної професійної підготовки. В. Харцієв говорив, що викладач повинен психологічно вникати в пізнавальні здібності студента і, спираючись на загальні закони розвитку, сприяти становленню майбутнього професіонала [49 с. 132].

У 1960-х роках викладацькі тенденції змінювалися відповідно до змін поколінь, вчені намагалися використовувати теорії лінгвістики, психології, спілкування та культури у навчанні. Найбільш значущими підходами були гуманістичні та комунікативні підходи, які відкидали попередні структуралістські теорії та не вірили в методи, орієнтовані на вчителя.

Відповідно до гуманістичних підходів, студент вважається індивідом, який може активно підвищувати свою компетентність та продуктивність і може одночасно позитивно впливати на роботу своїх одногрупників [5].

Також важливими серед таких теорій є почуття та емоції студента, оскільки вони відіграють визначальну роль у його успішності. Такі теорії нещодавно були обґрунтовані нейронауками, зокрема нейробиологією, вони також демонструють тісну кореляцію між працездатністю мозку та почуттями з результатами, отриманими в процесі навчання [48 с. 243].

Емоції мають значний вплив на когнітивні процеси у майбутнього перекладача, включаючи його сприйняття, увагу, навчання, пам'ять, міркування та вирішення різноманітних перекладацьких проблем. Емоції мають особливо сильний вплив на увагу, особливо модулюючи вибірковість уваги, а також мотивуючи дії та поведінку. Цей контроль уваги тісно

пов'язаний з процесами навчання, оскільки внутрішньо обмежені можливості уваги краще зосереджені на відповідній інформації. Емоції також полегшують кодування та допомагають ефективно отримувати інформацію. Однак вплив емоцій на навчання та пам'ять не завжди однозначний, оскільки дослідження повідомляють, що емоції або посилюють, або погіршують навчання [15].

Крім емоцій особистісний підхід наголошує на значну низку важливих психологічних аспектів студента-перекладача, таких як пам'ять, характер, ціннісні орієнтири, особистісні професійні якості та інші, що дає змогу назвати особистісний підхід ключовим психолого-педагогічним принципом та методологічним інструментом, що, враховуючи неординарність сучасної молоді, є невід'ємним складовим організації навчального процесу.

Розуміючи складність питання даного підходу, науковці-дослідники в своїх останніх роботах пропонують розглядати та розвивати особистісний підхід як форму витоку з більш розвинених, схожих за своєю специфікою підходів. Тому часто зустрічаються різноманітні форми особистісного підходу: «особистісно-соціально-діяльнісний підхід» (М.Ф. Феденко та О.В. Барабаншиков), «індивідуально-особистісний підхід» (О.Я. Савченко); «особистісно-діяльнісний підхід» (І.О. Зимня), «системний особистісно-діяльнісний підхід» (С.Д. Максименко та Л.М. Деркач) тощо.

Педагогіка і психологія довгий час диктували мету розвитку здібностей особистості у ході освітнього процесу, без урахувань вже існуючих набутих студентами під час їхньої життєдіяльності. У педагогіці існували тільки ті освітні технології, що були направлені на інформативну, а не на розвивальну функцію.

Слово "технологія" грецького походження й означає "знання про майстерність".

Поняття "педагогічна технологія" останнім часом дедалі більше поширюється в науці й освіті. Його варіанти - "педагогічна технологія", "технологія навчання", "освітні технології", "технології в навчанні", "технології в освіті" - широко використовуються в психолого-педагогічній

літературі і мають понад 300 формулювань, залежно від того, як автори уявляють структуру і компоненти освітнього процесу. [4; 16]. Аналіз еволюції поняття "педагогічна технологія" дає змогу прогнозувати технологічні тенденції в освіті. Трансформація терміна - від "технології в навчанні" до "технології освіти", а потім до "педагогічної технології" - відповідає зміні його змісту, що охоплює, відповідно, визначені періоди.

Розробка особистісного підходу - дуже складна теоретична і практична проблема її складність зумовлена передусім тією обставиною, що особистість є чи не найскладнішим утворенням у світі і одночасно - суб'єктом перетворення цього світу і самого себе. Серед спеціалістів набуває все більшого визнання думка, що всебічне дослідження і розвиток особистості - це фундаментальна комплексна наукова проблема, яка вимагає міждисциплінарного дослідження. Водночас ключову роль у розв'язанні цієї проблеми відіграє психологія, оскільки особистість - це передусім психічне новоутворення. Тому психологічні закономірності займають центральне місце у загальнонауковому уявленні про особистість, її розвиток та діяльність.

У цьому контексті особистісний підхід доцільно розглядати як важливий психолого-педагогічний принцип, основу якого складає сукупність вихідних теоретичних положень про особистість та практичних методичних засобів, що сприяють її цілісному розумінню, вивченню та гармонійному розвитку. Інакше кажучи, особистісний підхід - це певний методологічний інструментарій, розробка якого має спиратися на синтез видобутих психологічною та педагогічною наукою закономірностей будови, функціонування та розвитку особистості.

Розв'язання проблеми побудови та впровадження особистісного підходу не слід розглядати спрощено, як таке, для якого достатньо лише взяти вже існуючі в науці принципи та знання про особистість, її розвиток, засоби його стимулювання й інтуїтивно об'єднати їх у певну сукупність теоретико-практичних понять і методів. Фактично ж, з огляду на стан дослідження проблеми особистості у сучасній психології та педагогіці, майже усі необхідні

й можливі психолого-педагогічні компоненти особистісного підходу потребують подальшої суттєвої доробки або корекції у різних аспектах і узгодження одне з одним у цілісному контексті.

При такому розумінні суб'єкт навчання ставав особистістю в результаті педагогічного впливу, а не був нею від народження.

Після розуміння даної проблеми, науковці зробили спробу перебудови особистісно-орієнтованої системи навчання [68]. Серед її положень можна виокремити:

- студент – активний носій суб'єктного досвіду, що сформувався задовго до впливу цілеспрямованого навчання;

- необхідність у особливій та організованій роботі викладача при конструюванні та реалізації освітнього процесу для виявлення суб'єктного досвіду кожного студента;

- поєднання та узгодження суспільно-історичного досвіду, що і є навчанням, та суб'єктного досвіду студента;

- головним результатом навчання має бути ціль сформувати активні пізнавальні здібності на основі набутих знань, умінь та навичок.

Найбільш повно і переконливо проблеми особистісно-орієнтованої освіти і навчання освітила І.С. Якиманська, ідеї якої лягли в основу більшості існуючих концепцій особистісної освіти [108]. І.С. Якиманська присвятила себе розробці суб'єктно-особистісного підходу, що передбачає ставлення до кожного студента, як до унікальності, несхожості, неповторності. У реалізації цього підходу, по-перше, робота повинна бути системною, що охоплює всі рівні навчання та професійної підготовки. По-друге, необхідна організація умов для прояву індивідуальної вибірковості кожного студента. По-третє, потрібен педагог, який розуміє і поділяє цілі і цінності особистісно-орієнтованої освіти [108].

На рівні досягнень І.С. Якиманської варто згадати ще одного видатного педагога В.В. Серікова, що також обґрунтував основні ідеї особистісного підходу.

В.В. Серіков розглядає особливості реалізації особистісно-орієнтаційного підходу у викладанні гуманітарних і природничо-наукових дисциплін, у ролі вчителя, а також в управлінні освітніми закладами в умовах особистісної парадигми. Суть його концепції – це створення умов для прояву особистісних функцій учня: мотивації, критичності, рефлексії, творчості, самореалізації, забезпечення рівня духовності, життєдіяльності, відповідно до особистісних поривань студента [85].

Також цікавою є більш сучасна ідея зарубіжного підходу «соціального конструктивізму», основою якого теж є особистісна орієнтація. Такий підхід розглядає гіпотезу навчання, як певний соціальний акт, який залежить від знань, отриманих попередніми знаннями та досвідом студента [5].

Зараз у сукупності ці всі погляди представляють собою зсув у так звану форму особистісного підходу, що В. Літлвуд у своїх дослідженнях називає «постметодом». Більше не очікується, що індивід викладача буде дотримуватися традиційних методів, встановлених іншими, а навпаки, матиме свободу розвивати свій власний підхід. Викладачі повинні керуватися не єдиним методом, а своїм почуттям «правдоподібності»: їхнім відчуттям правильності та доцільності. Тоді кожен педагог у рамках особистісного постметоду має право застосовувати унікальну педагогіку, засновану на його розумінні, відчутті та професійному досвіді [11].

Зараз сучасні дослідники всього світу розглядають особистісний підхід у вузькому розумінні відповідно до специфіки предмету, дисципліни та згідно цілям підготовки учня чи студента.

У сучасній ситуації можна констатувати протиріччя між реформуванням вищої освіти, орієнтованої на розвиток особистості майбутнього перекладача, що відбувається в сучасному суспільстві, — і відсутністю цілісного підходу до вирішення цього завдання в науково-методичному супроводі навчальних програм; необхідністю оптимізації професійно-особистісного самовдосконалення майбутнього перекладача з метою успішної адаптації у професії, успішної конкуренції на ринку праці та нерозроблених форм та

методів формування особистісних компетенцій перекладача в рамках сучасної освітньої парадигми; необхідністю формування у майбутнього перекладача професійного іміджу як компонента професійної культури у процесі навчання у ЗВО, а також прагнення до особистісного та професійного самовдосконалення та нерозроблених педагогічних умов та засобів його формування.

Питання особистісного підходу у професійній підготовці майбутніх перекладачів розглянуто надзвичайно мало, що дає можливість для нових відкриттів у фаховій підготовці перекладачів. Ці теорії мають надавати великого значення незалежності студента.

Використання особистісного підходу для навчання перекладу означає створення розумної атмосфери, щоб майбутні перекладачі мали більш корисну та ефективну участь у практиці перекладу та відчували відповідальність за процес та кінцевий продукт перекладу.

Особистісний підхід, як універсальний методологічний інструмент – це базова ціннісна орієнтація сучасного викладача, яка визначає його позицію у взаємодії з кожним студентом у філологічному колективі.

Зміст особистісного підходу в тому, що в університет вступають не просто студенти, а студенти-особистості зі своїм світом принципів, думок, почуттів і переживань. Мета викладача: враховувати ці особливості і використовувати такі шляхи та прийоми, де кожний майбутній перекладач матиме можливість відчувати себе професійною особистістю та персональну увагу компетентного професіонала-викладача.

За думкою А.А. Кави у кожному студенті необхідно бачити унікальність та надавати можливість реалізовувати себе в професійній перекладацькій діяльності. Це досягається, на його думку, створеною на заняттях ситуацією успіху, тому що почуття задоволення, радості викликає потяг до подолання ще більших труднощів. Успіх для стимулювання позитивного ставлення студентів до своєї діяльності вимагає спочатку позитивної психологічної установки викладача-предметника [49 с. 130].

Отже, особистісний підхід мав довгий шлях зародження та розвитку у вітчизняній та зарубіжній педагогічній думці. Всі гуманістичні надбання значною мірою стимулювали педагогічну практику до реалізації принципів особистісного підходу в організації навчального процесу. Спільною домінантою була переконаність дослідників, що висока педагогічна майстерність викладача напряму залежить від використання принципів та ідей особистісного підходу.

1.2. Концептуальні положення особистісного підходу

Сучасна освіта фахівця в галузі лінгвістики та міжкультурної комунікації має бути орієнтована на становлення та розвиток особистості студента, його здібностей, надання студенту допомоги у самовизначенні та самореалізації, що кардинально впливають на оптимізацію професійно-особистісного самовизначення студента, здатності до адекватної інтеграції у сучасне суспільство, до ефективної адаптації ринку праці.

Особистісна освіта, або як її ще називають особистісно-орієнтаційна освіта, розглядається як засвоєння навчально-виховного матеріалу суб'єктом. Суб'єктом, головною фігурою, виступає сама особистість студента зі своїми особистісно-стверджувальними цінностями.

За І.С. Якиманської особистісне навчання – це таке навчання, де центром є особистість студента, його самоцінність та самобутність з наявним суб'єктивним досвідом, що спочатку потребує розвитку, а вже потім узгодження зі змістом освіти [108].

Вона також виокремлює три моделі особистісної педагогіки [68]:

1) соціально-педагогічна (взаємодія з особистістю студента враховуючи його попередньо задані, зароджені, набуті з життєвим досвідом якостями);

2) предметно-дидактична (модель, що пов'язана з предметною диференціацією, що передбачає індивідуальний підхід до кожного студента);

ході навчання. Технологія предметної диференціації розробляється з урахуванням різних ступенів обізнаності студентів і складності та обсягу навчального матеріалу, наприклад: завдання низької, середньої, високої складності);

3) психологічна (урахування пізнавальних відмінностей студентів, які розуміються як індивідуальні здібності до навчання, що в свою чергу підпадають під корекцію під час освітнього процесу як пізнавальні здібності).

Метою особистісного навчання є психолого-педагогічна допомога студенту в становленні його суб'єктності, соціалізації та самовизначенні. У контексті підготовки майбутніх перекладачів, метою особистісного навчання є психолого-педагогічна компетентна допомога у професійному становленні конкурентно-спроможного компетентного перекладача, та у розкритті його індивідуальних здібностей, що можуть допомогти йому у вирішенні різноманітних перекладацьких проблем.

Базуючись на функціях В.В. Серікова до функцій особистісної освіти під час професійної підготовки перекладачів можна віднести [68]:

- вибірковість (здатність студента до вибору);
- рефлексія (здатність студента оцінювати своє життя);
- функція буття (пошуки себе, сенсу життя та творчості);
- двомовності чи полімовності (переклад – це завжди робота з двома або більше мовами);
- формувальна функція (формування психологічної установки "Я-перекладач" тобто сукупності уявлень про себе як майбутнього успішного перекладача, враховуючи професійні домагання, професійну самооцінку, самоусвідомлення себе як професіонала);
- відповідальність (здатність студента відповідати за результати свого перекладу);
- автономність (здатність студента до самостійності; наприклад у виборі технік перекладу).

НУВБІП УКРАЇНИ
– Особистісно-орієнтаційний підхід у сучасному освітньому процесі багатоплановий, до його найголовніших завдань можна віднести [103]:
мотивування пізнавального інтересу та розвиток індивідуальних пізнавальних здібностей;

НУВБІП УКРАЇНИ
– виявлення та використання потенціалу та суб'єктивного досвіду студента:
допомогти майбутньому перекладачеві самовизначитись та самореалізуватись, знайти свою стратегію роботи з різноманітними видами перекладу;

НУВБІП УКРАЇНИ
Важливою метою неперервної освіти сьогодення є формування конкурентоспроможної, творчої особистості, яка здатна до саморозвитку в насамперед шляхом самоосвіти.

Самоосвітня діяльність людини залежить від досягнутого рівня освіти, ступеня оволодіння професією, професійної майстерності, прояву пізнавальних і професійних інтересів тощо. У зв'язку із цим нові особистісні технології дистанційного навчання набувають особливого значення. На думку Т. М. Берест, Г. В. Купрікова дистанційна підготовка майбутніх перекладачів – це один із результативних способів саморозвитку й самовдосконалення, який не обмежує студента ні в можливостях, ні в засобах [21 с.107].

НУВБІП УКРАЇНИ
Віддалене навчання з допомогою сучасних інформаційно-технологічних технологій надає можливість створювати систему безперервного самонавчання та саморозвитку, не пригнічуючи можливості особистості [61 с. 91].

НУВБІП УКРАЇНИ
У незалежності від форми навчання (дистанційна чи очна) формування всебічно розвиненого, високоморального професіонала, професійна діяльність якого гармонійно пов'язана з особистою сферою життя та який би задовольняв перекладацькі потреби суспільства є найвищою метою особистісно орієнтованих систем та технологій у підготовці майбутніх перекладачів [86 с.20]

НУВБІП УКРАЇНИ

До особистісно-орієнтованих технологій відносять: вальдорфську педагогіку, методику Марії Монтессорі, групове навчання, системи розвиваючого навчання, сугестивну технологію, роботу над навчальним проектом, технологію «Створення ситуації успіху» та ін. [68].

Особистісна освіта розглядається через застосування так званого особистісного підходу.

Сучасність під категорію "підхід" розуміє односторонньо з позиції не студента, а з позиції викладача. Але особливість навчальної діяльності з особистісним підходом є в тому, що вона має орієнтир не лише на розвиток, а й на саморозвиток її суб'єктів, які в додаток через свою можливість самовираження стають значущими її складниками [103 с. 144].

Педагогічний словник С.У. Гончаренка подає визначення особистісного підходу як послідовне ставлення педагога до студента-особистості, як до активного суб'єкта саморозвитку та виховної взаємодії [35 с. 243].

Особистісний підхід до навчання перекладу методологічна основа навчання перекладу, орієнтація навчання на особистість майбутнього перекладача, тобто формування особистості перекладача його професійної компетентності, здібностей, знань, умінь, мислення та професійно важливих якостей особистості [93 с. 269].

Повноцінний шлях розуміння специфіки особистісного підходу нелегкий. Починаючи від психологічних теорій розвитку і становлення особистості та закінчуючи розробкою розгорнутих планів-конспектів занять, які здатні вирішувати відповідні завдання, він передбачає глибоке осмислення деяких теоретичних питань. Це стосується перш за все розрізнення індивідуального і особистісного підходів (чого ми не можемо знайти в загально-психологічній теорії гуманістичного спрямування, що становлять теоретичний фундамент особистісно-орієнтованої освіти).

Ленінградська школа окреслила два підходи у вивченні людини: комплексний і міждисциплінарний. Так, Б.Г. Ананьєв вивчає людину як об'єкт

великого комплексу досліджень: людина як індивід, суб'єкт, особистість та індивідуальність [103 с. 144].

Розглянемо коротко зміст кожного з понять за Б.Г. Ананьєвим [62].

Поняття «індивід» Б.Г. Ананьєв використовує для позначення людини в системі її зв'язків з природою. Індивід - людина як продукт біологічної еволюції, як представник виду *Homo sapiens*, як природний індивід з притаманною йому генетичною програмою і фенотипом.

В якості «суб'єкта» людина постає як активний діяч, як значуща сила суспільства, як суб'єкт праці, спілкування, пізнання.

Вихідними характеристиками людини в даному контексті є свідомість (як відображення об'єктивної дійсності) і діяльність (як перетворення дійсності). Людина як суб'єкт характеризується не тільки власними психічними і психофізіологічними властивостями, але і знаннями, уміннями та навичками. Вищою інтеграцією суб'єктних властивостей є творчість людини, а найбільш загальними властивостями (а разом з тим потенціалами) - здібності і талант.

На загальнотеоретичному рівні особистість породжується та існує в контексті відносин людини і соціуму, в контексті культури суб'єкт існує в просторі цивілізації, тому поняття «особистість» за Б.Г. Ананьєвим, визначається чітко і вузько: це людина, як суб'єкт і об'єкт культурно-історичного процесу.

Поняття «індивідуальність» в концепції Б.Г. Ананьєва не зводиться тільки до індивідуальних відмінностей, які, як відомо, мають місце з самого початку життя. Це не просто те, що відрізняє одну людину від іншої. Б.Г. Ананьєв визначає індивідуальність, як цілісну єдність всіх рівнів організації людини, яке є результатом злиття природного та культурного розвитку людини.

Індивідуальність надає особистості цілісності, забезпечує саморегуляцію і стабілізацію психофізіологічних функцій. До проявів індивідуальності відносять: самоусвідомленість, Я-концепцію, індивідуальний стиль діяльності.

Також Б.Г. Ананьєв виділяє три форми (Рисунок 1.1) навчально-виховної роботи [58 с. 164]:

- 1) фронтальна форма (реалізується у взаємодії з групою, єдиним педагогічним вплив з усім колективом учнів). Фронтальний - «звернений до глядача». Ця форма передбачає одночасне виконання спільних завдань усіма студентами для досягнення ними спільної пізнавальної задачі;
- 2) індивідуальна форма (здійснюються тільки з тим студентом, на якого буде надаватися педагогічний вплив). Кожен студент працює відокремлено, не взаємодіючи з іншими учнями. Завдання для індивідуальної роботи можуть бути як однаковими, так і різними для всіх студентів групи;
- 3) групова форма (реалізується у взаємодії з невеликою групою, що дозволяє спілкуватися як індивідуально, так і з усіма учасниками). Ця форма передбачає виконання єдиного завдання невеликими групами від 3 до 6 осіб.

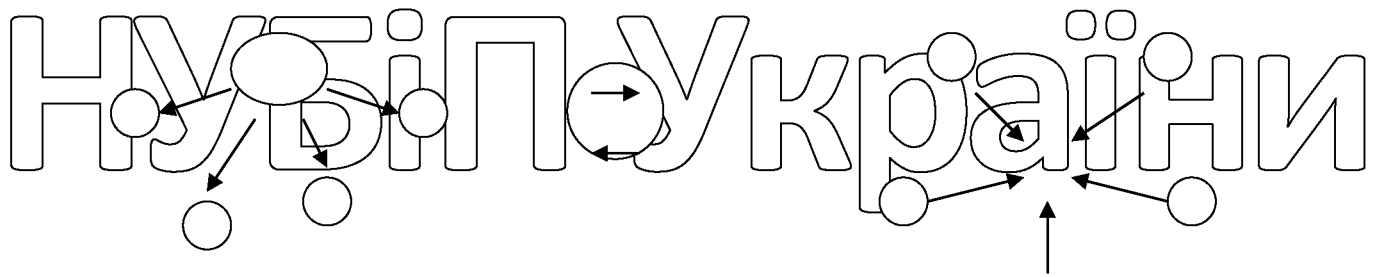

Рис. 1.1 Схема трьох основних форм навчально-виховної роботи
Д. Освальт виокремлює два типи особистісно-орієнтованого навчання

[12]: диференційоване та індивідуальне.

Диференційоване навчання спрямоване на гнучкі групи студентів, що лежать в основі диференційованого навчання. Одні і ті самі студенти не входять до однієї тієї самої групи під час кожного заняття чи завдання. Кожен учень рухається відповідно до своїх здібностей. Викладачі розробляють окремі завдання відповідно до потреб кожної групи. Наприклад, одна група може написати переклад абзацу після прослуховування його, друга група складає перекладацьку сценку, третя група може створити перекладацький

проект, щоб показати те, чого вони навчилися під час вивчення певної дисципліни. У той самий час індивідуальне навчання зосереджується на потребах окремого студента. Навчання є специфічним і цільовим для кожної людини. Цей метод навчання можна використовувати самостійно, або він може бути частиною диференційованого навчання [12].

Деякі дослідники об'єднують індивідуальний та особистісний підходи в одне ціле, а деякі ж навпаки наголошують на розрізненні, але вважають найкращим використовувати їх у тандемі. Сучасна дослідниця О. Чернякова вбачає ефективним використання обох підходів, так як за індивідуальністю завжди стоїть особистість, а особистість завжди індивідуальна [103 с. 149].

У психолого-педагогічній науці та практиці розглядаються та порівнюються індивідуальний та віковий підхід, як складові особистісного підходу [95]. Представлення співвідношення трьох зазначених підходів - вікового, індивідуального та особистісного краще уявити у вигляді піраміди (Рисунок 1.2).

Рис. 1.2 - Схема формування особистісного підходу

Основою навчання складає віковий підхід, над ним формується індивідуальний, а вершина піраміди - це особистісний підхід. Можливо помітити, що особистісний підхід не може реалізуватись без індивідуального та вікового підходу [20].

Майже у всіх педагогічно-психологічних посібниках підкреслюється значення урахування вікових особливостей студентів і здійснення навчання та підготовки на основі індивідуального підходу. Звернемо нашу увагу на питання вікового та індивідуального підходу, як невід'ємних складових особистісного навчання.

С. Гончаренко називає індивідуальний підхід принципом педагогічного впливу на кожного учня, який базується на обізнаності викладача особистих рис студента [35]. У ході вивчення викладач має чітке уявлення про характер, інтереси, здібності, цінності кожного з своїх вихованців, що дає йому змогу застосувати найбільш доцільні навчально-виховні засоби, які розвивають творчу активність студентів.

Індивідуальний підхід означає увагу до кожного студента з врахуванням індивідуальних, унікальних особливостей, його творчої індивідуальності в умовах навчальної програми. Вимоги до реалізації принципу індивідуального підходу можна узагальнити у двох ствердженнях [103 с. 146]:

індивідуалізація в умовах роботи з студентським колективом вимагає від викладача знання індивідуальних особливостей і рівня розвитку навчальної групи;

індивідуальний підхід у процесі підготовки має необхідність урахування індивідуальних особливостей кожного окремо взятого студента, майбутнього перекладача. Це має відобразитися у визначенні цілей та завдань занять, методів та форм навчання, підборі навчального матеріалу.

Узагальнення досліджень Б.Г. Ананьєва, Л.С. Виготського, Г.С. Костюка, В.В. Рибалки та ін. показують, що до індивідуальних особливостей відносяться [95 с.80] базові якості індивіда як природної істоти.

Б. Г. Ананьєв ці якості розподіляє на:

– первинні:

- 1) індивідуально-типологічні - конституційні особливості (фізична будова індивіда), нейродинамічні особливості (діяльність нервової системи), білатеральні особливості (функціональна геометрія тіла у вигляді симетрії та асиметрії);

- 2) вікові та статеві;

– вторинні:

- 1) потреби, характер, темперамент, задатки;

- 2) належність людини до різноманітних соціальних утворень, таких як: сім'я, община, соціальна група, нація, народ, держава, релігія та ін.;

- 3) статус, соціальна роль, авторитет, ранг тощо;

- 4) власне психічний розвиток та усіх його складових.

Віковий підхід значною мірою пов'язаний з вивченням, формуванням та з індивідуальним підходом. Він передбачає врахування особливостей становлення в особі окремих складових психіки та психофізичного розвитку

певної вікової межі. Віковий підхід вивчає та аналізує психічний розвиток

особи в контексті вікових норм розвитку, її вікових можливостей. Кожний

віковий етап характеризується виникненням певних новоутворень. Під

віковими новоутвореннями розуміють психічні і соціальні зміни, які

виникають уперше, та які визначають свідомість людини, її ставлення до

довкілля, її внутрішнє і зовнішнє життя, увесь хід розвитку в певний віковий

період [95 с. 84].

Л. Д. Столярєнко відносить вік 20-25 років до найбільш сприятливого для творчого професійного мислення, що є дуже важливим у підготовці майбутніх

перекладачів. О.П. Поліщук вказує на важливу роль творчості у пізнавальному

процесі, яка характеризує професійну та перекладацьку діяльність. Переклад

має розглядатися не як проста заміна слів однієї мови словами іншої мови, а

як творчий процес, де перекладач розвиває інтелект, засвоюючи нову мову з її культурою та вирішуючи перекладацькі проблеми [81 с. 29].

Практичний досвід і аналіз літератури переконують, що в період студентського віку відбувається інтенсивне становлення і стабілізація характеру молодої людини, фізичний і розумовий розвиток, змінюється система її ціннісних орієнтацій, удосконалюється культура мислення, оперативна пам'ять, увага, підвищується рівень самостійності, незалежності, наукового і професійного розвитку.

Врахування психолого-педагогічних особливостей студентського віку, акцентування в навчально-виховному процесі на пріоритетності особистості студента, його здібностях, створення максимально сприятливих умов для розвитку допомагає ефективніше реалізувати мету формування навичків майбутніх перекладачів. Наукове осмислення психолого-педагогічних чинників впливу на формування професійних навичків майбутніх перекладачів доводить, що цей процес достатньо складний і для його успішної реалізації необхідна градація труднощів і залучення факторів, що їх компенсують.

Отже, це двобічний процес: по-перше, він призводить до індивідуальних змін, а по-друге, через індивідуальні зміни – до змін більш глобальних, суспільних. Роста загальний культурний потенціал людини, що, в свою чергу, дає новий поштовх розвитку як самій особистості, так і суспільства в цілому.

Особистісний підхід під час професійної підготовки майбутніх перекладачів здійснюється разом з основними загальноприйнятими світовими методиками навчання перекладу. Існують три загальні погляди на те, що становить викладання перекладу: навчання як передача (англ. teaching as transmission), навчання як транзакція (англ. teaching as transaction) та навчання як трансформація (англ. teaching as transformation) [5].

Трансмісіоністський підхід – традиційний підхід, орієнтований на продукт та викладача, при якому текст надається кожному учню для перекладу та читання, а викладач дає остаточний варіант відповіді.

З цієї точки зору, навчання - це акт передачі знань з точки А (голова викладача) до точки В (голови студентів). Це підхід, в якому викладач є розповсюджувачем знань, арбітром істини та остаточним оцінювачем навчання. Завдання вчителя полягає в тому, щоб надати учням спеціальний набір знань у заздалегідь визначеному порядку [6]. Навчальні досягнення розглядаються як здатність студентів продемонструвати, повторити або повторно передати цей призначений набір знань назад учителю чи, в подальшому під час професійної діяльності, агентству чи організації.

Транзакційний підхід базується на груповому навчанні, де колективна робота та спілкування дуже важливі, але остаточну відповідь надає викладач.

При такому підході, викладання - це процес створення ситуацій, коли студенти можуть взаємодіяти з матеріалом, який необхідно засвоїти, щоб побудувати знання.

Запроваджуючи особистісний підхід головною ціллю для викладача перекладу постає формування у віддаленому режимі особистісно-орієнтованої навчальної перекладацької ситуації [68].

Особистісно-орієнтована ситуація - це навчальна ситуація, опинившись в якій студент бачить і розуміє цінність пристосування її до своїх професійних інтересів. С. Негода стверджує, що ця ситуація має вмішувати різного типу завдання, які неможливо вирішити тільки на рівні знань та репродукції. На арену виходять творчість, креативність, критична оцінка, перекладацька інтуїція, що є частиною розвиваючої особистості майбутнього перекладача [88]. Тут немає простих перекладацьких відповідей, рішень та істин.

Проживання та вихід з такої ситуації - не минуле та майбутнє студента, а його теперішнє.

Конструктивізм - це філософія освіти, що відповідає цьому погляду. Тут знання не отримуються пасивно, скоріше, вони активно будуються або конструюються учнями, коли вони пов'язують свої минулі знання та досвід з новою інформацією. І як колишні знання та досвід кожного учня різні, так і інтерпретація, розуміння та значення нової інформації теж різні [6].

Від учителів не очікується, що вони вливатимуть знання в тіло учнів; швидше, вони допомагають учням у їх побудові, створюючи досвід, де здобута інформація учнів може деповнюватися або замінюватися новою інформацією.

Навчальні досягнення, з конструктивістської точки зору, розглядаються як здатність студентів використовувати ці знання для вирішення проблем реального світу або створювати продукти, які існують в одному або кількох культурних середовищах.

Трансформаційний підхід базується на груповому навчанні та орієнтований на студента. Джаварі Омід називає цей підхід певного виду «містком» між класною діяльністю та перекладами, зробленими поза середовищем університету [5].

При такому підході викладання створює умови, які мають потенціал трансформувати учня на багатьох різних рівнях (пізнавальному, емоційному, соціальному, інтуїтивному, творчому, духовному тощо). Трансформаційне навчання пропонує студентам та вчителям розкрити весь свій потенціал як студентів, як членів суспільства та як людей. Кінцева трансформаційна мета полягає в тому, щоб допомогти розвивати компетентних людей, які краще сприймають взаємозв'язок усього людського. Навчання відбувається тоді, коли ці переживання викликають трансформацію свідомості, яка призводить до кращого розуміння себе, інших. Академічні досягнення з цієї точки зору подібні до самоактуалізації. Тобто, це сприймається як відкриття та розвиток унікальних талантів та можливостей кожної людини в максимально повній мірі. Академічні досягнення також передбачають усвідомлення різноманітних вимірів самостійності та розширення своєї свідомості [6].

Творчість для перекладача є своєрідним способом самореалізації його перекладацької особистості, завдяки якому здійснюється пізнання глибин своєї свідомості, розкриваються широкі горизонти духовного життя [81 с.29].

Навчання може відбуватися з використанням усіх трьох поглядів або підходів; проте, за спостереженнями А. Джонсона, найбільш потужний та стійкий досвід навчання створюється, коли переважно використовуються

транзакційні та трансформанційні підходи в комбінуванні з особистісним. Він вбачає основну роль викладачів у наданні студентам можливості відкрити та прийняти своє внутрішнє ядро, розвинути свої інтереси та унікальні таланти в максимально повній мірі; іншими словами, самоактуалізація. Навчальні програми з чітко окресленими персоналізованими цілями є засобом досягнення цієї мети. Навчальні досягнення стають тісно пов'язаними з самоактуалізацією та мають високу індивідуальність [6].

Самоактуалізація, самоорганізація й саморегуляція власного розвитку складають базис сучасного розуміння педагогічного феномену самовиховання. Самоактуалізація, як шлях повного виявлення особистісних можливостей та життєтворчого потенціалу особистості, розглядається не тільки як система спеціальних методів і прийомів самовдосконалення, а і як організація способу життя людини з метою досягнення високого рівня особистісного й професійного розвитку [83 с.20].

Професійний розвиток розкривається у професійній діяльності, а для успішного виконання цієї діяльності перекладач має мати професійну компетентність, яка є основою професіоналізму. Професійна компетентність дає можливість розглядати характеристики суб'єкта перекладацької діяльності, ті знання і когнітивні вміння, які йому необхідно мати, для того, щоб здійснювати працю на професійному рівні. Останні десятиліття дослідники в галузі лінгвістики стали залучати психологічну складову для аналізу мови та спілкування. У зв'язку з цим однією з провідних лінгвістичних та лінгво-методичних категорій стає мовна особистість, стосовно навчання іноземним мовам – вторинна мовна особистість. При навчанні перекладу головною метою стає проектування особистості перекладача, що ефективно здійснює трудову діяльність, найбільш повно реалізує себе у праці, тобто формування професійної перекладацької компетентності [45 с.25].

Поняття мовної особистості ввів у філологію В. Виноградов, а розвинув Ю. Караулов, запропонувавши її структуру у лінгво-прагматичному ракурсі. Ю. Караулов розглядає поняття «мовної особистості» як стержньове і

визначальне, навколо якого розгортається обговорення найцікавіших проблем загального мовознавства, і тлумачить його, як «сукупність здібностей і характеристик людини, що зумовлюють створення та сприйняття ним мовних творів (текстів), які різняться [79]:

- ступенем структурно-мовної складності;
- глибиною і точністю відображення дійсності;
- специфікою мови для відображення бачення навколишньої дійсності (картини світу) та для досягнення певних цілей у цьому світі.

Такий підхід до навчання знаходить своє відображення у спрямуванні на розвиток особистості учня, включаючи освоєння знань, оволодіння вміннями, виховання, розвиток та практичне застосування набутих знань та умінь (ключові фахові компетенції) [66].

Таким чином, під час підготовки перекладачів особистісний підхід, на наш погляд, визначає пріоритети процесу навчання - формування особистості професійного перекладача, що дозволяє сформулювати головну мету навчання, а саме:

- формування особистості перекладача, здатного осмислювати професійну діяльність, вирішувати відповідні завдання у певних умовах, у певних ситуаціях, у певній сфері професійного спілкування, вибирати та виробляти перекладацькі стратегії, самовдосконалюватись,
- формування професійної перекладацької компетентності.

Відповідно до особистісного підходу навчання має бути спрямовано на формування особистості перекладача, як члена певної професійної групи. Тільки вміння відбирати та використовувати при виконання професійних завдань внутрішні ресурси – компетенції буде свідчити про професійну компетентність перекладача, яку можна визначити, як готовність людини і здібності розуміти (як у письмовій, так і в усній формах) наукову та технічну інформацію однією мовою та передавати її іншою мовою враховуючи різницю між двома текстами, комунікативними ситуаціями та культурами [33 с. 104]

Ця компетентність виявлятиметься при виконанні професійних завдань у певному професійному середовищі та вимагатиме від перекладача-професіонала відповідних особистих професійно важливих якостей (внутрішніх ресурсів) [29 с.19].

Отже, теоретичний базис особистісного підходу вміщує в собі низку важливих моментів вікового та індивідуального підходів, що в свою чергу стало підставою для формування особистісного підходу, та інтегрування їх у загальноприйнятні підходи навчання перекладу. Це все складає основу особистісного підходу навчальної діяльності майбутніх перекладачів, без урахування яких неможлива їх професійна підготовка.

1.3. Психологічний аспект проблеми особистісного підходу в навчанні перекладу

Реалізація особистісного підходу неможлива без урахування психологічних особливостей студентів. Найбільш значущими є індивідуальні особливості власне психічного розвитку.

Педагогічна психологія розглядає індивідуалізацію навчання як актуалізацію потенційних можливостей кожного студента, що в свою чергу веде до мобілізації резервів психічного розвитку, стверджує О. І. Чернякова [103].

Психіка кожної людини проявляється індивідуально. С. Гончаренко вважає індивідуальні риси психіки значущими та стійкими психологічними особливостями, що визначають особистість людини. Вони визначаються певними чинниками, ґрунтуються на вроджених задатках та набутих психічних утвореннях (нахилах, вподобаннях, інтересах, смаках, потребах, характерах тощо), формуються впродовж життя та залежать від умов виховання та навчання, що важливо враховувати під час роботи [35 с. 144].

Для глибокого розуміння студента, як людини з індивідуальним психічним розвитком, важливо розуміти особливості протікання кожного процесу, тому що у реальному всі сторони його психічного складу утворюють нерозривну єдність, яка визначає його дії. Сюди можна віднести такі процеси як відчуття, сприймання, емоції, уявлення, увага, пам'ять, воля, мислення, мова та мовлення. Розглянемо кожний з психологічних процесів з призми особистості перекладача [95 с. 80].

Відчуття та їх індивідуальні особливості прояву та закономірностей включають в себе якість, інтенсивність, константність, емоційний тон; пороги чутливості та ін. У ході перекладу індивід спочатку сприймає думки, далі здійснює своє інтуїтивно-чуттєве відображення зв'язків і відношень, на яких ґрунтувалися сприйняті думки, що і служить підґрунтям для подальшого відтворення перекладу мовними засобами іншої мови. Цю точку зору процесу перекладу широко розглядають дослідники у трьох етапах [101 с. 45]:

- 1) сприйняття з підсвідомим аналізом;
- 2) розуміння значення іншомовних одиниць і забування слів, якими передається це значення;

3) переоформлення витлумаченого значення мовними засобами іншої мови.

Для перекладача навички імовірнісного прогнозування та контекстуальної здогадки дозволяють адекватно розуміти, навіть невідомі лексичні одиниці. Імовірнісне прогнозування дозволяє передбачити найбільш вірогідні лексеми та синтаксичні структури, які будуть з'являтися, а контекстуальна здогадка дозволяє встановлювати значення лексичних одиниць за контекстом [102 с. 170].

Сприймання та індивідуальні особливості прояву сприймання, що включають: цілісність, структурність, тривалість вибірковість, осмисленість та узагальненість; та його типи. О. П. Хохліна розрізняє чотири типи сприймання – аналітичне, синтетичне, аналітико-синтетичне, емоційне [98].

Емоції мають певні особливості протікання, тому важливим для перекладача залишається мати високу здатність до емоційної саморегуляції, тобто до контролю своїх емоцій. Психологи І. М. Галян, М. В. Гринців на

основі своїх досліджень розмежовують два види особистісної саморегуляції:

відповідно до західної традиції та східної. Перша спрямована на скерування своїх емоцій та дій розумом і волею, друга наполягає на акценті довіри до себе, своїм бажанням та почуттям [34 с. 25]. У залежності від типу саморегуляції студента викладачем обираються відповідні засоби педагогічного впливу.

Емоції – це психоневральні процеси, які впливають на контроль енергії та моделювання дій у динамічному потоці інтенсивних поведінкових обмінів.

Рецензований академічний журнал з відкритим доступом Frontiers зазначає, що кожна емоція має характерний «тон почуття», що особливо важливо для

кодування внутрішніх цінностей студента [15]. Суб'єктивні емоційні почуття

виникають у результаті взаємодії різних емоційних систем з

фундаментальними мозковими субстратами «Я», в тому числі установка «Я-перекладач», що важливо для кодування нової інформації та закладення фахових компетенцій в майбутніх перекладачів.

Уявлення та уява, їх домінуючих видів, теж має бути досліджене

викладачем при запровадженні особистісного підходу. Уява є необхідним

компонентом творчості, психічний зміст якої міститься у створенні уявлення

та образу перекладу, тобто кінцевого продукту перекладацької діяльності,

результату творчості [81 с.16].

Увага та її властивості включає концентрацію, стійкість, обсяг, розподіл, переключення, вибірковість та ін.

Воля та вольової дії включають форму прояву; ступінь самостійності; характер спрямованості; здатність, сформованість вольових якостей.

Суб'єктивна воля перекладача проявляється на рівні відбору, організації та

композиції лексики та мовних засобів у створеному перекладі. Під впливом

перекладацької волі знаходяться суб'єктивна перспектива тексту, його видо-

часова та реєстрова організація, логічність та тематичне розгортання,

наближеність до оригіналу, навіть формулювання назви й епіграфа та розподіл на абзаци [81 с. 243].

Пам'ять перекладача зумовлена індивідуальними особливостями, процесами отримання, збереження, відтворення та забування, співвідношенням між запам'ятовуванням та забуванням.

Для студента-перекладача одним із провідних завдань є розвиток пам'яті. Участь у будь-якій комунікативній діяльності можлива лише у тому випадку, коли у довготривалій пам'яті (свідомості) людини міцно зберігаються мовні засоби. Існують різні типи пам'яті [26]. Одні студенти краще запам'ятовують

предмети (образна пам'ять), інші - слова (вербальна пам'ять). Оскільки у кожній групі є студенти з різним типом пам'яті і мовної уваги, викладач має враховувати ці аспекти у своїй професійно-педагогічній діяльності.

Наприклад, студентам з низьким рівнем мовної уваги краще пропонувати зорову опору (текст, відеоматеріал, схеми).

Важливою для майбутнього перекладача є навичка запам'ятовування, тому що існує необхідність утримувати у свідомості значні лексичні, термінологічні фрагменти. Звичайно, ця проблема частково вирішується

наявністю нотаток, однак тільки за умови розумного їх використання, коли символи стають смисловою опорою і легко розкодовуються в процесі їх зчитування [102 с.171].

Мислення, у тому числі професійне мислення та творчість, на основі сформованості його компонентів (змістових, операційно-організаційних, емоційно-мотиваційних), дає можливість перекладачу збагатити досвід професії.

До мови та мовлення, як психологічного процесу, відносять: сформованість, властивості особливості, стилі мовлення: розмовний, образно-емоційний, науково-діловий.

Інший підхід до опису особистості є психологічні функції, що є визначальними у прогнозуванні поведінки людей. Це був Карл Юнг (1971) який першим стверджував, що у кожної людини поступово розвивається

схильність покладатися на певні психічні функції. Разом із певним ступенем переваги інтроверсії чи екстраверсії, ці функції створюють особистості, які демонструють передбачувані моделі поведінки. Юнг розрізняв дві основні дихотомічні функції [10 с.320]:

- відчуття проти інтуїції; с/
- мислення проти відчуття.

Вважається, що у кожної людини розвивається схильність до використання певної комбінації цих функцій. Такі характеристики особистості є якісними і формують особистісний тип, тому теорію Юнга називають типологією особистості.

Крім вище зазначених психологічних процесів психограма перекладача, в тому числі майбутнього перекладача, на думку А.К. Маркової, повинна ще включати: мотиви, цілі, завдання, потреби, інтереси, відносини, ціннісні орієнтації людини, психологічні позиції та задоволеність людини працею, її процесом і результатом та ін [88].

Головним завданням підготовки майбутнього перекладача є формування професійної особистості з такою системою психологічних властивостей і рис, що сприяють фахівцю в активній взаємодії з матеріальним, соціальним, культурним і суто професійним середовищем. У такій взаємодії є місце для реалізації творчого потенціалу.

Також психограма перекладача за К.М. Скибою має включати характеристики операційної сфери фахівця [88]:

- 1) психологічні знання про особливості професії;
- 2) основи нейролінгвістичного програмування, тобто способи, прийоми, вміння, техніки, психотехнології взаємодії та впливу;
- 3) професійна потреба та здатність до навчання, бажання професійного зросту та вміння його проектувати;
- 6) психологічні протипоказання (тобто якості перекладача, які повністю чи відносно несумісні з професією), а також якості, відсутність яких може бути компенсовано іншими якостями;

7) графік професійного зростання та зниження професійної діяльності, шляхи її відновлення.

Ось наприклад дослідження Хендерсона продемонструвало, що особистісні характеристики є важливими для набуття та розвитку перекладацької компетенції. Загалом, профіль особистості перекладача може бути складений таким чином: стриманий, розумний, емоційно-стійкий, скромний, тверезий, сумлінний, сором'язливий, тривожний, самодостатній, контрольований і консервативний (останнє дуже умовно підтримується).

Особистість перекладача, на думку Хендерсона, включає такі риси:

комунікабельний, розумний, наполегливий, щасливий, оризикований, самовпевнений, залежний від групи [10 с.321].

Психолого-педагогічні умови професійної підготовки мають окреслювати індивідуально-психологічні особливості студентів, що, на думку А.Г. Разумної, мають безпосередній вплив на становлення професійної ідентичності майбутніх перекладачів [80 с. 165].

Серед цих умов виокремлюються два рівні. На студентському рівні складовими цих умов є особистісна зрілість, що відзначається ступенем особистісної мотивації, суб'єктності, підготовленості, відповідальності. На викладацькому рівні визначаються: позиція, технологічно-методичне забезпечення та компетентність щодо формування професійної ідентичності та індивідуальності.

При вивченні особи та роботи з нею мало враховувати лише особливості прояву складових психіки, слід брати до уваги й те, що ці особливості знаходяться в залежності від особистості, як індивідуальності – загального складу цієї індивідуальності, загального розвитку індивіда, особливості перетворення студентом психічних процесів у дії та операції, що свідомо регулюються.

М. Каган розглядає психологію структури особистості сукупностями потенціалів відповідно до видів людської діяльності, а саме потенціали [51]:

– гноетичний, який визначається обсягом і якістю інформації, якою володіє людина, що складається зі знань про зовнішній світ та внутрішній світ, тобто самопізнання;

– аксіологічний, який визначається системою ціннісних орієнтацій, тобто ідеалами, переконаннями, життєвими цілями й настановами;

– творчий, який визначається отриманими протягом життя вміннями й навичками;

– комунікативний, який визначається характером, якістю і формами спілкування;

– художній, який визначається художньо-естетичними потребами особистості й тим, як вона їх задовольняє у ході своєї життєдіяльності [51, с. 260-262]

О.П. Хохліна до складових особистості також відносить [95]:

– самосвідомість та самооцінку на рівні домагань, «Я-концепції», сформованості її складових (когнітивний, емоційний, оціночно-вольовий або поведінковий). З гуманістичної точки зору термін «Я-концепція» означає сукупність уявлень людини про себе, включаючи її оцінку себе [68];

– характер – його риси;

– темперамент;

– спрямованість, що визначена у потребах, спонуканнях, мотивах, ціннісних орієнтаціях [95 с. 80-82].

Ціннісні орієнтації є виразниками стабільності, абсолютності, незмінності, що формуються в досвіді суб'єкта й виступають як мотивації поведінки індивіда, загальні та професійні здібності [86].

Цінності особистості сучасного студента є його життєвими мотивуючими орієнтирами, що визначають ідейну цілеспрямованість, переконаність, соціальну активність. У студентському оточенні сам студент набуває риси, що відносять його до нової соціальної групи – інтелігенції. Цій групі властивий більш високий інтелектуальний і культурний рівень, інша ціннісна шкала, особливий рівень домагань. На думку А. О. Севаст'янової інтелігента

відрізняють: соціальна та етична відповідальність, самостійність, суспільно значущі професійні вчинки, відсутність станової замкнутості, соціальна відкритість, прагнення до професійного росту з реалізацією творчого потенціалу [86].

Отже, успішність професійної підготовки майбутніх перекладачів напряму залежить від розумної педагогічної діяльності, базованої на глибокому знанні особистості студента, що в свою чергу, включає низку психологічних індивідуальних особливостей. Причому це знання повинно мати випереджальне забарвлення, тобто будь-якому педагогічному впливу передують сформовані адекватні знання про особистість студента, щоб вдало підібрати методи, техніки, технології, системи вправ, які відповідають особливостям майбутнього професіонала, що формується.

Висновки до першого розділу

У світовій педагогіці та психології відмічається, що людина є найвищою цінністю творіння, а тому є важливим сприймати кожну особистість загалом. Беручи до уваги гуманістичний підхід, людина не цілком наділена певним ступенем свободи. Потрібно розширювати свободи людини, а саме студента, захищаючи людські інтереси та даючи можливість для розкриття його внутрішнього потенціалу. Основними положеннями сучасного розуміння особистісного підходу є студент – носій ролі суб'єкта в навчальному процесі, що потребує допомоги викладача-професіонала у виявленні суб'єктного досвіду, де головною ціллю мають стати сформовані пізнавальні здібності особистості. Пізнавальні здібності відокремлюються як гностичні, аксіологічні, творчі, комунікативні, художні.

Педагог повинен враховувати психологічні особливості (почуття та емоції) студента при особистісному підході, а також забезпечувати належне ставлення до кожного студента, як до унікальності. Врахування особливостей студента-особистості повинно поєднуватись із ситуацією успіху. Атмосфера успіху в поєднанні з позитивними емоціями допомагає студенту в становленні

його суб'єктності. До психологічних аспектів особистісного підходу відносять: особливості сприймання, уваги, мислення, пам'яті, волі, відчуття. До складових особистості, що мають бути враховані викладачем, відносять також самосвідомість, самооцінку, характер, темперамент, мотивація, ціннісні орієнтири.

В концепціях особистісного підходу виділено моделі навчання, функції, типи та форми, які спрямовані на визначення найкращого підходу до навчання студента. Враховуючи індивідуальні та вікові особливості студента педагог розуміє цінність особистісного підходу.

Головним завданням підготовки майбутнього перекладача є формування професійної особистості з такими якостями як увага, увага, воля, розвинута пам'ять, професійне мислення та творчість.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТІСНОГО ПІДХОДУ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ

2.1. Обґрунтування теоретичної особистісно-орієнтованої моделі взаємодії із студентами-перекладачами

Особистісний підхід передбачає, що в процесі викладання будь-якого навчального предмета максимально враховуються соціально-національні, індивідуально-психологічні особливості суб'єкта навчання, тобто студента.

Це здійснюється через зміст і форму самих навчальних завдань, через характер спілкування та взаємодії з студентом. Адресовані студенту питання, зауваження, завдання в умовах особистісного підходу стимулюють його особистісну, розумову активність, підтримують і направляють його на навчальну діяльність та подальший професійний розвиток [74 с. 64].

Особистісний підхід означає відмову педагога від звичного розуміння процесу навчання, як суто засвоєння навчального матеріалу, повідомлення інформації.

Зміна характеру процесу і об'єкта навчання, передбачає і зміну основної схеми взаємодії викладача і студентів. Замість поширеної традиційної схеми взаємодії: де викладач – суб'єкт педагогічного впливу, а студент – об'єкт такого впливу, повинна бути схема суб'єктно-суб'єктна, тобто партнерського рівноправного навчального співробітництва викладача і студентів, де головною функцією викладача стає організаційно-координаційна [43 с. 75].

Партнерська співпраця є ліберальним стилем формування майбутнього перекладача, де викладач демонструє своє уявлення про цілі та способи їх досягнення, завдання та способи їх вирішення, а студент має можливість обирати і формувати ці цілі та завдання самостійно, маючи вже своє власне уявлення. За появи труднощів при досягненні та реалізації цілей відбувається більш тісна взаємодія викладача та студента (Рисунок 2.1).

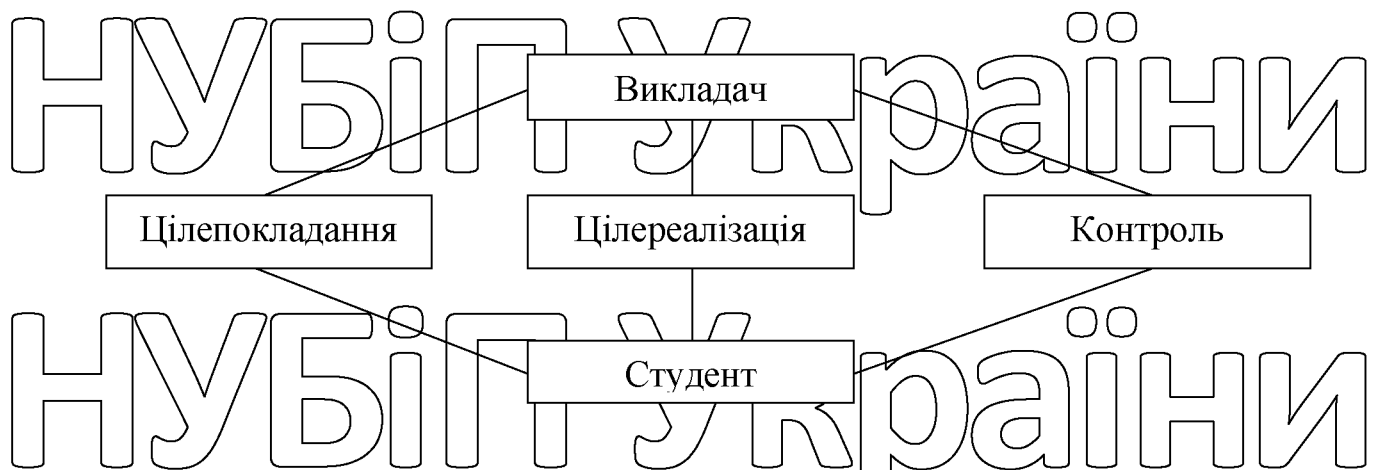

Рис. 2.1 - Схема реалізації навчальних цілей з погляду особистісного підходу

Крім того, існують принципово різні точки зору на визначення цілей навчання. З суворо конструктивістської точки зору навчання розуміється як автономне та конструктивне досягнення особистості, як особиста інтерпретація світу. Ця концепція моделі принципово суперечить визначенню навчальних цілей [57].

У процесі своєї роботи вчитель має реалізувати багато освітніх елементів. Вчитель повинен сформулювати цілі своєї навчальної діяльності та визначити, який матеріал необхідний на цій фазі навчального процесу. Слід створити середовище, у якому учні зможуть найефективніше отримати необхідні знання. Важливим компонентом у процесі навчання є формування позитивного емоційного клімату, приємного для учнів. Повсякденні завдання вчителя включають управління навчальним процесом та контролем, а також оцінку набутих знань учнів.

Для успішного втілення цілей навчання необхідно, щоб учитель ставився до своїх учнів з відповідною ступенем точності та сприймав шанобливе ставлення до них. Якщо вчитель поважає своїх студентів, студенти також доброзичливо ставляться до викладача. У випадку, якщо викладач пригнічує студентів та ставиться до них недоброзичливо, процес навчання також йде в негативному напрямку.

Для досягнення цілей навчального процесу важливо, щоб кожен учень був задоволений у процесі навчання. Коли він бачить успіх своєї навчальної

діяльності, він виховує довіру до власних здібностей і виникає бажання успішно засвоїти навчальний матеріал.

На думку Зігберта Уорвіца та Аніти Рудольф сучасна дидактика сьогодні пропонує численні, дуже різні форми навчання для цілеспрямованого та орієнтованого на навчання викладання, яке, в залежності від академічних намірів, являє собою різні відносини викладач-студент [54, с.20-22]. Так званий дидактичний трикутник, який широко розповсюджений у навчанні вчителів, є структурною моделлю, яка наочно показує взаємини вчитель-студент у різних навчальних процесах. Наприклад, навчання, орієнтоване на вчителя, навчання, орієнтоване на учнів, соціально-інтегративне навчання або проект навчальних програм пропонують відповідні структури взаємодії для навчальної мети, в якій викладачам та студентам призначається змінна позиція та значення в процесі навчання. Ролі викладачів і студентів є гнучкими і можуть бути обмінені залежно від теми та використання навичок.

Отже, особистість проявляється у здатності до цілепокладання та цelerеалізації. Тому однією з головних задач особистісного підходу залишається розвиток самостійності студента у процесі навчання.

Самостійність передбачає не тільки виконання яких-небудь навчальних дій, але і здатність вибирати цілі, завдання та можливості їх реалізації. Цю самостійність можна досягти використавши план спостереження заняття.

Існують наступні шляхи та способи формування самостійності [20]:

- вибір цілей, навчальних завдань, формулювання тем;
- вибір кількості та рівня важкості завдання;
- вибір часу та терміну виконання;
- розгляд різних варіантів відповідей;
- оцінка студентами своєї роботи, та робіт інших студентів з групи.

Чим більше варіантів самостійності можна помітити під час практичного заняття, тим кращі умови для самовираження студента.

Якість проявляється в здатності до вибору. Процес вибору стимулює самопізнання, відповідальність за досягнутий результат, призводить до тієї

бажаній педагогічної діяльності, під час якої починається почуття відповідальності за результати своєї навчальної праці.

Особистісну модель у професійній підготовці майбутніх перекладачів краще зрозуміти через перелік принципів, при дотриманні яких реалізація даного підходу є успішною. Об'єднуючи принципи з точки зору загальних підходів Л.М. Черноватого, О. Ребрій, В.Серікова та С. Сисоєва, ми вбачаємо доцільним застосувати аналогічні принципи для реалізації особистісно-орієнтованого підходу під час здійснення професійної підготовки майбутніх перекладачів, а саме [101, 81, 85]:

– принцип особистісного цілепокладання, тобто освіта кожного майбутнього перекладача відбувається на основі і з урахуванням його особистісних навчальних цілей. Ефективні цілі дають вам ясність, зосередженість і мотивацію;

– етико-гуманістичний принцип спілкування педагога і студента, тобто дотримання викладачем етичних норм та володіння професійним тактом при комунікації з студентом чи групою студентів;

– принцип довіри, тобто забезпечення перекладацької атмосфери активної взаємодії викладача і студента. Довіра є основою будь-яких відносин, і це одна з найважливіших речей, яку викладач має розвивати зі своїми студентами;

– принцип двомовності навчального процесу, тобто формування двомовної або полімовної особистості перекладача;

– принцип свободи особистості в освітньому процесі;

– принцип наочності, тобто збільшення кількості сенситивних каналів надходження важливої навчальної інформації з метою підвищення ефективності її засвоєння;

– принцип відбору індивідуальної освітньої траєкторії. Студент має право на свідомий і узгоджений з викладачем вибір основних компонентів своєї освіти: задач, цілей, темпу, формі методів,

– принцип індивідуальності в освіті;
– принцип продуктивності навчання. Головним орієнтиром навчання виступає власний освітньо-професійний ріст студента, який складається з внутрішніх і зовнішніх аспектів його навчальної діяльності;

– принцип емпатії, тобто глибока форма розуміння почуттів того, хто навчається;
– принцип персоналізованого цілепокладання. Окреслення викладачем не тільки загально педагогічних цілей роботи з студентами, а й для кожного студента окремо, враховуючи його особистісні якості;

– принцип ситуативності навчання. Освітній процес будується на особистісно-орієнтованих навчальних ситуаціях, які передбачають самовизначення студентів, котрі самі шукають рішення. Викладач супроводжує студента в його освітньому русі;

– принцип актуальності навчального матеріалу, тобто робота з учнями над актуальними перекладацькими проблемами, з якими вони могли б зустрітись у своїй професійній діяльності;

– принцип міцності засвоєння, тобто підбирання викладачем науково обґрунтованої системи вправ, яка залучає психолінгвістичні механізми перекладацької діяльності;

– принцип мотивації, тобто сприяти зацікавленості кожного студента в роботі за допомогою чітко, зрозуміло та доступно сформульованої мотиваційної установки «Я - перекладач»;

– принцип освітньої рефлексії. Освітній процес супроводжується його рефлексивним усвідомленням суб'єктами освіти;

– принцип прийняття, тобто повага та толерантне позитивне ставлення, турбота про особистість майбутнього перекладача;

– принцип віддзеркалення, тобто важливість прикладу для студента викладача-практика, перекладача-професіонала, як моделі для наслідування та навіть перевертання;

– принцип предметної диференціації та посильності, тобто урахування складності та обсягу навчального матеріалу (завдання пониженої та підвищеної складності) відповідно до психологічних особливостей студента,

– принцип побудови педагогічного процесу, орієнтованого на розвиток особистісних властивостей студента.

Більшість вищезазначених принципів запроваджується шляхом педагогічного спілкування. Комунікація в умовах особистісного підходу має реалізуватися за схемою

$S1 \leftrightarrow S2$, (Рисунок 2.2)

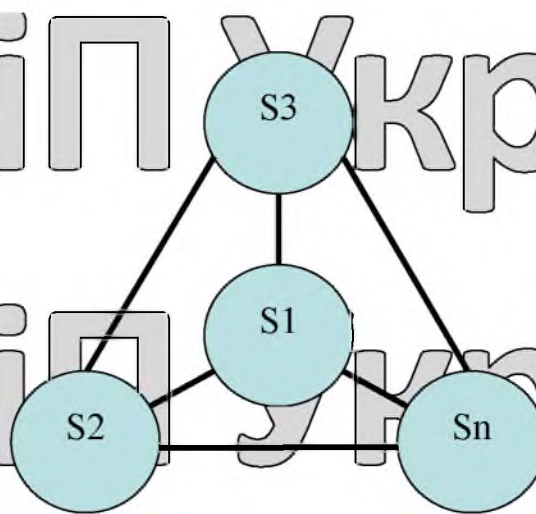

Рис. 2.2

де $S1$ - це викладач, людина, що викликає справжній інтерес до дисципліни, до себе, як до професіонала, інформативної особистості, цікавого співрозмовника;

$S2$ - це студент, спілкування з яким розглядається викладачем як організована, координуюча, успішна співпраця у вирішенні навчальних завдань [43 с.76].

Важливо відмітити співпрацю особистості студента з іншими студентами групи, де формується колективний суб'єкт і реалізується принцип колективного навчання. В межах особистісного підходу це отримало назву «індивідуального навчання через групове». Для кращого розуміння варто зобразити ідею схематично (Рисунок 2.2).

У навчальному процесі повинна працювати схема взаємодії з кожним учасником, тобто «суб'єкт» S_1 (викладач) $\leftrightarrow S_2 + S_3 + S_4 + \dots + S_n$ (студенти),

в результаті чого утворюється єдиний взаємодіючий колективний, сукупний суб'єкт (S_n).

О. Джафарі наводить наступні переваги групової діяльності при навчанні перекладу [5]:

- кожен студент має можливість долучитися до перекладацької практики та прокоментувати переклади інших студентів, що в разі

збільшує перекладацький досвід;

- переклад кожного студента можна проаналізувати та перевірити, щоб ознайомити його зі своїми сильними та слабкими сторонами;

- кожен студент стає більш мотивованим для надання більш точного перекладу, оскільки йому призначається завдання у відповідній

груповій діяльності, що стимулює його до створення кращого, найбільш близького до оригіналу варіанту перекладу серед інших

студентів;

- кожен студент може ефективніше опанувати набуті знання, отримати більш розумні рішення та стратегії. Особливо, коли

розповсюджені перекладацькі проблеми та їх вирішення повторюються та обговорюються на заняттях не один раз.

В. Літлвуд трактує комунікативну і особистісну складову головним тандемом моделі особистісного підходу. Його модель полягає у тому, що

навчальна діяльність повинна [11]:

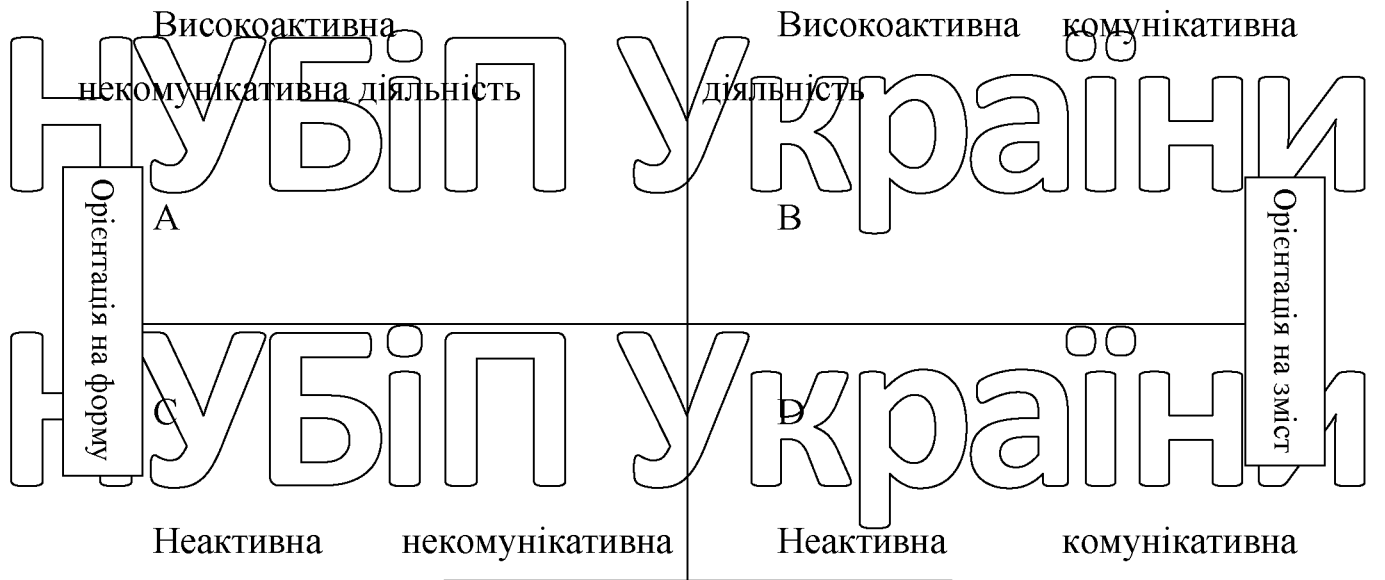
- якомога глибше особистісно залучати студентів (оскільки тільки так навчання може відбуватися взагалі),

- бути орієнтованим на мету комунікативної компетентності (оскільки тільки так навчання може проходити у відповідному напрямку). Тому можна

представити два виміри "залучення" та "комунікативність" у матриці, як показано нижче (Рисунок 2.3).

НУБІП України

Високий рівень заохочення

НУБІП України

Низький рівень заохочення

Рис. 2.3

Горизонтальна лінія в матриці представляє орієнтацію діяльності на спілкування. У процесі навчання домінуючий характер діяльності буде рухатися далі правіше, оскільки учні розширюють свою комунікативну компетентність, готуючись до ситуацій у реальному світі, але не менш важливою є вертикальна лінія, яка представляє ступінь заохочуваності особистості студента. З вертикальною лінією мета викладача завжди повинна бути розташована якомога вище.

Слід пам'ятати, що орієнтація на повідомлення та рівень залучення не є об'єктивними якостями навчальної діяльності, а саме якості досвіду особистості студента визначають її. Таким чином, в одній і тій самій групі студентів активність різна, деякі учні можуть бути дуже заохочені у вивченні предмету, інші - ні; деякі студенти можуть орієнтуватися на зміст

повідомлення, інші можуть зосередитися на правильній, відповідній формі цього повідомлення.

Білл і Дюшен виділяють чотири напрямки залучення, які впливають на навчання [13]:

- когнітивне залучення (стійка увага, розумові зусилля, саморегуляція);
- поведінкове залучення (час на виконання завдання, участь);
- емоційне залучення (мотивоване залучення);
- соціальне залучення (коли учні слухають, аналізують, коментують один одного).

На практиці ці напрямки тісно переплітаються. Усі вони можуть бути підкріплені такими факторами, як:

- персоналізація та достовірність: діяльність пов'язана з власними інтересами та інтересами студентів;
- емоційна та інтелектуальна безпека: студенти сміливо відповідають, діляться думками, без боязні помилитися;
- виклик: студент також відчувають стимул до прийнятного виклику, наприклад вирішення перекладацьких труднощів;
- автономність: студенти відчувають, що у них є вибір незалежності;
- новизна та різноманітність: є елементи незвичайного чи несподіваного;
- спорідненість: студенти відчувають соціальну зв'язок з іншими студентами, майбутніми колегами, однодумцями;
- співпраця: навчання підтримується співпрацею та обміном у дусі спільності;
- актуальність: студенти пов'язують те, що вони роблять на занятті, зі своїм життям.

Найбільш мотиваційним впливом на особистість під час навчальної діяльності є [11]:

- увага: враховуйте інтереси студентів та стимулюйте їх допитливість;

– актуальність: задовольняйте особисті потреби та цілі учнів;
– впевненість: допоможіть студентам повірити у свій професійний успіх та сприяти успіху;

– задоволення: підсилюйте досягнення винагородами (внутрішніми та зовнішніми).

Зовнішня мотивація не пов'язана зумовлена зовнішніми обставинами такими, як:

1) Мотив досягнення – викликаний бажанням людини досягти успіху та високих результатів у кожній діяльності, включаючи вивчення іноземної мови.

2) Мотив самоствердження – бажання самоствердитися, щоб отримати згоду інших людей. Людина вчить іноземну мову для досягнення певного статусу в суспільстві.

3) Мотив ідентифікації – бажання людини бути схожою на іншу людину і бути ближчим до своїх кумирів та героїв (наприклад, зрозуміти лірику улюбленої групи).

4) Мотив приналежності – це бажання спілкуватися з іншими людьми. Людина може навчитися іноземній мові спілкуватися з іноземними друзями.

5) Мотив саморозвитку – прагнення до самовдосконалення. Іноземна мова служить засобом інтелектуального збагачення та загального розвитку людини.

6) Просоціальний мотив – пов'язаний із усвідомленням суспільної важливості діяльності. Людина вивчає іноземну мову, оскільки усвідомлює соціальну важливість навчання [46, с.320].

Запорукою успіху впливу особистості вчителя на мотиваційну діяльність учня є взаєморозуміння, встановлений контакт, бажання та готовність долати труднощі в навчальному процесі. Якщо вчителю вдається зрозуміти складний світ дитини і стати людиною, яка допомагає у важкі часи і їй можна довіряти, це надає учням впевненості в собі, підвищує самооцінку та бажання вчитися.

55

Серед педагогічних технологій особистісного підходу варто звертати увагу на ту, яка допоможе реалізувати вищезазначене - сугестивна технологія, яка запроваджується через сугестивний метод [68].

Сугестивний метод (метод навіювання), створений у другій половині ХХ ст. в Софійському інституті сугестології (Болгарія), названий іменем його творця, психотерапевта за фахом, Георгія Лозанова [17, с. 298].

Лозанов, як лікар-сугестолог, дійшов висновку щодо можливості використання неусвідомлених резервних можливостей, які він спостерігав у своїх пацієнтів. Таким чином, пацієнти навчалися імпліцитно, а отже неусвідомлено.

Так, особистісний підхід перейняв у свій арсенал технологій сугестію, навчання на периферійному рівні. Зміст полягає у безпосередній дії викладача на суб'єктів навчання, які в цей час перебувають у стані «псевдо-пасивності», і, головним чином, саме його сугестивна (навіююча) дія сприяє усуненню психотравмуючих чинників (скутості, страху, побоювання можливих помилок, замкнутості, некомунікабельності, труднощів у подоланні стереотипів рідної мови та «мовного бар'єру») [67].

Такий вплив, на думку Лозанова, створює сприятливі передумови для організації іншомовного мовленнєвого спілкування. Крім того, він допомагає розкрити резервні можливості суб'єктів навчання щодо запам'ятовування значного обсягу навчального матеріалу. Наука, названа «сугестологією», розкриває механізми, які забезпечують вивільнення та мобілізацію резервних можливостей людини краще запам'ятовувати, засвоювати, спілкуватися.

Одним із прийомів, що «вмикає» ці механізми, є «інфантилізація» процесу навчання. Вона передбачає усунення турбот і тривоги, які обтяжують психіку дорослої людини, заважають сприйманню, перехід людини на такі рівні сприймання та усвідомлення, на яких домінуючими є гра, радість від співучасті у спілкуванні в умовах розкутості та невимушеності [67].

Барбоні вважав переклад стресовою діяльністю і стверджував, що кожен перекладач використовує певні захисні механізми, які відбиваються в його

процесі перекладу та продукті. Барбоні класифікував ці механізми як моделі поведінки, на які впливає індивідуальний набір рис особистості, що часто укорінюється в дитинстві перекладача [10 с.322].

Сугестія дозволяє в неусвідомлених формах керувати станом тих, хто навчається, і вводити великі обсяги навчальної інформації. Резерви пізнання людини є значними, вони приховані в неусвідомленій сфері психіки. Навчання надходить у цю сферу й активізує наявні внутрішні резерви особистості. При цьому має місце не лише підвищення запам'ятовування матеріалу та прискорення автоматизації набутих навичок, а й загальна активізація інтелектуальних і творчих резервів особистості.

Найпростішим шляхом використання даної технології є комунікативна взаємодія з студентами-перекладачами. І тут важливо зрозуміти різницю між формалізованим спілкуванням, що є найбільш розповсюдженим та прийнятим у вищих навчальних закладах, та особистісним спілкуванням, яке передбачене особистісним підходом. Приклади наведено в таблиці 2.1 [20].

Таблиця 2.1

Формалізоване спілкування	Особистісне спілкування
Порада («Поспіши! Тобі слід працювати швидше»)	Конкретизація, пояснення («Ти обдумуєш, можливо, тобі потрібна допомога?»)
Вимога, приказ («Говоріть тише/голосніше»)	Прохання («Я прошу дотримуватися тиші»)
Приказ, погроза	Розуміння
Докір («Вас зовсім не турбують інші»).	Щире виявлення свого відношення, відкритість («Для мене важливо було знайти професію, яка б зацікавила мене»)
Нав'язування («Усі люди повинні знайти собі справу по душі»)	

Формалізоване спілкування	Особистісне спілкування
Інструктування («Зараз треба зробити дві справи»)	Надання альтернативи («Ви можете вибрати завдання з запропонованого списку»)

Загальновідомий факт, що взаємодія – це процес прямого чи опосередкованого впливу предметів (сущностей) один на одного, що призводить до їх взаємозалежності та зв'язку. Коли ми говоримо про взаємодію та спілкування, ми зазвичай маємо на увазі три інші поняття: ситуація спілкування, комунікативна компетентність та комунікаційні стратегії.

Комунікаційна ситуація, на думку Ренати Чапліковської, є «кожною реальною ситуацією, в якій люди спілкуються у своїх природних контактах з іншими» [30, с. 80]. Прикладами ситуацій спілкування можуть бути: привітання когось на вулиці, домовленість про зустріч по телефону з лікарем, бронювання поїздки і т.д. «Справжня ситуація спілкування в школі стосується аудиторії і може стосуватися таких тем: запитати про значення слова з іноземної мови, просити повторення, тощо» [30, с.72].

У свою чергу комунікаційні стратегії, за Артуром Кубацькі - стратегії, які використовують під час слухання та говоріння, читання та письма для підтримки спілкування» [30, с.81]. До них відносяться «слова наповнювачі» (наприклад, так ..., я маю на увазі, так що...) і затримуючі вирази (наприклад, Ах ..., ну ...), щоб отримати час на роздуми. Під час прослуховування використовуються такі стратегії спілкування, як ідентифікація відомих слів і нехтування невідомими словами, інтерпретація жестів та вираження міміки, читання гіпотез про значення, читання невідомих слів та контексту та використання моделей, фраз та слів, знайомих учням з носіїв мови. Данна стратегія допомагає учню оволодіти комунікативним завданням та вміти успішно діяти цільовою мовою.

Спираючись на ці визначення, можна зробити висновок про те, що комунікативна компетентність є здатністю впоратись із повсякденними ситуаціями спілкування. Комунікативна компетентність дає можливість

людям вирішувати певні завдання. Зокрема, вона включає такі підкатегорії:

декларативні знання (наприклад, лінгвістичні знання, світові знання),

процедурні навички або процесуальні знання (наприклад, вміти щось

зрозуміти, оволодіти певним сценарієм, вміти писати (текст) та пов'язані з

особистістю компетенції, що включають характеристики та ставлення

[45, с.60].

Навчання базується на взаємодії, спілкуванні з людьми, ситуаціями та

матеріалами. Тому ніхто не заперечить, що взаємодія відбувається на уроках

іноземної мови. Навпаки, такі терміни, як взаємодія чи спілкування,

процвітають у дидактиці іноземних мов протягом двох останніх десятиліть.

Навряд чи є есе чи лекція, яка не використовує ці терміни, або принаймні один

із цих термінів. Взаємодія та спілкування часто використовуються

взаємозамінно [43, с.119].

Відносини між викладачами та студентами являють собою середовище, в

якому відбувається становлення та розвиток особистості учня. В основі цих

відносин в технології саморозвитку лежить особистий підхід і педагогіка

співпраці. Це означає гуманізм і демократичні стосунки, визнання права

кожного студента на оригінальність, унікальність, прийняття своєї думки та

позиції; готовність мати неоцінене ставлення до нього як до особистості. Стилі

взаємовідносин між викладачем та студентом є особливо важливою

складовою навчального спілкування та сприяють успішному засвоєнню

дітьми знань та їх особистому розвитку або гальмують ці процеси.

Співпраця між викладачем та студентом можна охарактеризувати як

спільну діяльність у процесі навчального процесу, яка має на меті оволодіння

знаннями та вміннями студентів та підвищення їх мотивації до навчання.

Крім того, діяльність та спілкування повинні сприяти самоврядуванню,

рівності особистих позицій усіх учасників навчально-виховного процесу.

Співпраця повинна приймати різні форми для різних вікових категорій студентів. Формування взаємовідносин викладача – студента, природно, є результатом двох складових, які переважають один одному: одна складова – це наявність навчальних потреб студента, що вимагає від керівника і контролює підтримку його навчального процесу. Інший компонент визначається досвідченою людиною, яка може і хоче надати цю підтримку. Це передбачає, що вчитель має відповідну перевагу щодо знань, умінь та навичок посередництва. Студента, який не виступає вчителем, називають автодидактом. Спеціалізована термінологія дидактики говорить про «внутрішньоособистісні стосунки із самим собою», коли викладач та студент – одна і та ж людина [54, с.20-22]

Важливо підкреслити, що у цьому плані можна виділити дві характеристики партнерства викладач-студент: дидактично засновані характеристики; особисті характеристики.

За словами Юргена Квеца, термін «співробітництво» використовується у різних галузях мовознавства дуже по-різному, але також і в дидактиці іноземної мови, в навчанні та вивченні мов, і тому повинен завжди тлумачитися [52]. По-перше, це стосується «лінгвістичних та нелінгвістичних актів, які відбуваються щонайменше між двома співрозмовниками і включають принаймні один внесок від відповідного партнера, який спрямований на іншого». Це визначення можна узгодити в контексті дискурсного аналізу [34, с.175–180]. Старіші теорії навчання комунікативної мови також базуються на вивченні мови.

Факторами, які впливають на цю ритуалізовану взаємодію, є вік студентів, розмір класу, тип закладу, а також ступінь формалізації викладацької ситуації в навчальних зразках тощо [44]. За твердженням Юргена Квеца, викладачі приймають рішення в контексті впливових факторів, які, на його думку, дають чіткі підказки для концепцій (суб'єктивних теорій), які будуть використані на наступних заняттях (чітко або необов'язково) [52, с.172].

У формі свого навчального процесу це процес, який відбувається як взаємодія викладач-студент, тобто як взаємодія суб'єкт-предмет. Однією з характерних особливостей взаємодії суб'єкт-предмет є те, що вона відбувається в просторі дидактичної системи. Це означає, що всі дії вчителя безпосередньо пов'язані з елементами дидактичної системи та їх зв'язками.

Крім того, викладач завжди зацікавлений у результатах цих дій, завдяки своїм функціям, повинен організувати процедуру отримання інформації про цей результат (зворотній зв'язок). Оскільки результат цих дій не видно відразу, реакція дії (отримання інформації) зазвичай затримується. Все це дає підставу для конкретного розгляду дослідження. Ми розглядаємо процес навчання як цілісний набір різних типів взаємодії. Як видно з попереднього, дидактична взаємодія предмет-об'єкт набуває вигляду замкнутого циклу, який також називають дидактичним циклом.

Таким чином, підсумовуючи все вищесказане, зазначаємо, що взаємодія визначається як "лінгвістична дія людей у загальній ситуації". Цей термін також описує соціальні відносини між студентами між собою або між учнями та викладачами на заняттях". Термін "взаємодія" тісно відноситься до аспекту спілкування, оскільки спілкування вимагає взаємодії. Ефективна взаємодія включає вербальні та невербальні засоби спілкування, а також відмову від спілкування. Існують різні комунікативні стратегії та комунікаційні ситуації. Кожен з цих аспектів вимагає детального опрацювання. Адже для кожної ситуації на занятті викладач використовує різні стратегії.

Коли ми говоримо про взаємодію, ми зазвичай маємо на увазі комунікативність. Поняття «комунікативність» у викладанні іноземних мов уже з самого початку було центром інтересу у дослідженні викладання перекладу. Так, типологія Майкла Мактіра (1975 р.) включає у собі чотири рівні використання мови в класі: механічний, механічно чутливий, псевдокомунікативний, реальне спілкування [48, с.788].

У першій групі немає гармонізації важливості, а взаємодія – це механічний процес. На другому кроці сенс тісно пов'язаний з контекстом, але

нова інформація не передається. Третя група псевдокомунікативної мови фіксує взаємодію в нетиповій формі дискурсу, але в цій категорії нова інформація вирівнюється і виводиться на новий рівень. Четверта група описує власне спілкування, але значення мови поступово гармонізується.

Спираючись на 4 групи взаємодії на занятті, діалог можна інтерпретувати як багатогранну динамічну взаємодію між об'єктом та суб'єктом [48, с.788].

Взаємодія викладач-студент може відбуватися як на предметному, так і на педагогічному рівні (діалогічне спілкування вчителя та учня як двох однакових осіб). Особистий сенс учня виникає лише за умов діалогу,

присвоюються загальнолюдські цінності. Лише за умов діалогу можливе проведення проблемного навчання, викладач має можливість різнобічно навчати студента, а студент – викладача. Багатогранна педагогічна комунікація проявляється і в тому, що вона охоплює інформаційні процеси, різні типи та форми взаємодії (ставлення, впливи, взаємовпливи) та соціальне сприйняття [48, с.788].

Крім того, в ньому проявляються як універсальні, так і специфічні соціально-психологічні механізми. Все це призводить до складних феноменологічних проявів та наслідків педагогічного спілкування.

Отже, особистісна модель не вимагає «революції», тобто повного ламання цілковитої зміни підходів, методів, що використовуються викладачем роками. Тут більш зручний еволюційний потенціал перетворення, спрямований на професійну самоактуалізацію студентської особистості.

Викладач може розвивати заняття, не відмовляючись від того позитивного, що він уже набув.

2.2. Експериментальне порівняння особистісно-орієнтованої моделі у процесі очної та дистанційної підготовки майбутніх перекладачів

На початку дослідження було проведено теоретичний аналіз стану особистісно-орієнтованої освіти під час професійної підготовки майбутніх перекладачів та визначений комплекс педагогічних умов, за яких забезпечується ефективність особистісного підходу.

Через спалах пандемії коронавірусу у 2020 році на арену освіти до традиційного очного навчання виходить необхідність віддаленого навчання. Більшість професорів, доцентів, старших викладачів, викладачів у швидких темпах освоїли дистанційні ресурси навчання та почали проводити онлайн-лекції, семінари з дисциплін, лабораторні та практичні заняття, консультації для студентів, в тому числі і для майбутніх перекладачів. Це відкрило можливість професійної підготовки в багатьох аспектах віддаленого перекладу, що сьогодні набуває все більшої популярності. Також, особлива увага приділяється навчання усного та письмового перекладу в новому форматі дистанційного освітнього процесу, який створив об'єктивні можливості навчитися інноваційному, досить популярному в глобалізованому світі виду усного перекладу - віддаленому перекладу.

Віддалений переклад став одним з найбільш популярних на сучасному перекладацькому ринку. Можна спостерігати, що технології віддаленого відео перекладу (синхронного та послідовного) інтенсивно розвинулися в комерційному секторі (співбесіди, переговори, виставки, туризм). Дослідження CSA Research доводять, що фізична потреба в перекладі відходить на інший план. У 55 % постачальників мовних послуг прийняли рішення про скорочення бізнесу, або про переведення на віддалену форму роботи з початком пандемії [3].

Тому питання якісної підготовки універсального, креативного, високо компетентного майбутнього перекладача займає важливе місце в умовах не тільки єсто очного, а й дистанційного навчання.

На щастя, у 2019 та 2020, 2020 та 2021 навчальних роках для Національного університету природокористування та біоресурсів України була можливість запровадження комбінованого навчання (очного та віддаленого), що дало змогу дослідити проблему особистісного підходу в обох видах навчання та підготовки студентів. Цей період став формувальним етапом експериментально-дослідної роботи і був спрямований на порівняння успішної реалізації особистісного підходу між двома формами навчання.

Запровадження особистісного підходу має відбуватися в незалежності від форми навчання, що в свою чергу, підняло питання у відмінностях результативності даного підходу під час очної і дистанційної професійної підготовки майбутніх перекладачів [53].

Якщо при аудиторному навчанні взаємодія і комунікація між викладачем і студентом майже нічим не обмежена, то при дистанційному навчанні лімітація залежить від застосунків, що використовує викладач, та їх функціональності. Тому виникла потреба у попередніх дослідженнях, а саме:

вивченні важливого аспекту – ставлення студентів до різноманітних застосунків відеозв'язку для віддаленої форми навчання. Кожен викладач для проведення занять зі своєї дисципліни у режимі онлайн вибрав свій додаток, який є найкращим та зручнішим на його думку. В той час коли персональний комп'ютер, телефон, планшет або інший електронний пристрій студента вмістив велику кількість застосунків, підлаштовуючись під кожну дисципліну та викладача. Задля вирішення цього питання було проведено анонімне опитування серед бакалаврів та магістрів спеціальності «Філологія (переклад включно)» гуманітарно-педагогічного факультету Національного університету біоресурсів та природокористування України.

За допомогою Google-форми було створено просте анкетування з одним питанням. «Який застосунок забезпечення відеозв'язку, на вашу думку, є

найкращим для дистанційного навчання перекладу?» Серед варіантів відповідей було запропоновано розповсюджені застосунки, такі як: Zoom, Skype, Cisco Webex, Google Meet, Google Hangouts, Telegram, Viber, Discord, WhatsApp, Facebook Messenger та свій варіант. Графічне зображення відповідей анкетування наведено на рисунку 2.4.

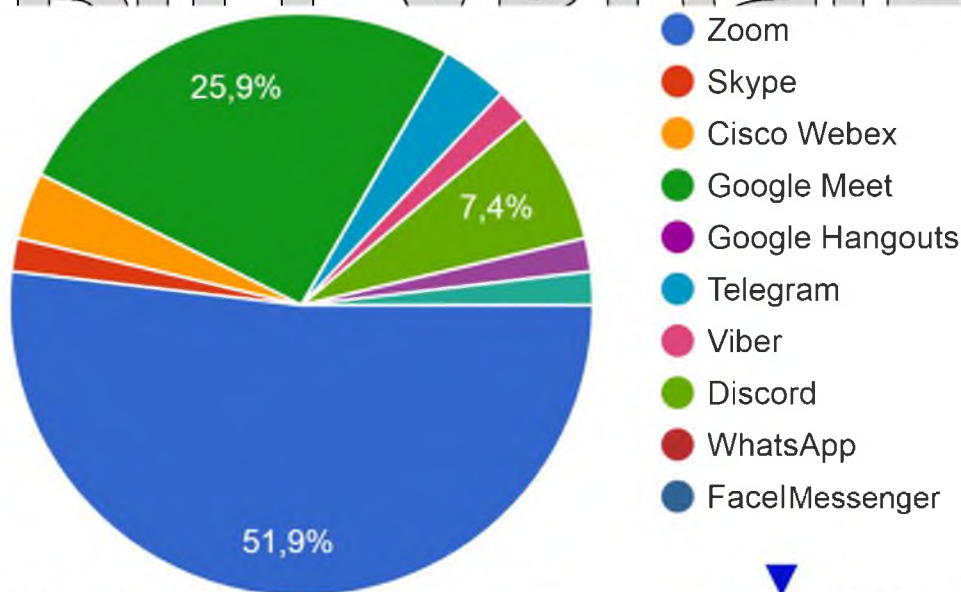

Рис.2.4 - Статистика відповідей анкетування (54 відповіді)

В опитуванні прийняло участь 54 майбутніх перекладачів. За результатами опитування найкращою платформою для відеоконференцій виявився додаток Zoom - 28 відповідей (51,9 %) [16].

Zoom передбачає ідеальну відео- та аудіо-комунікацію та онлайн співпрацю студента та викладача за умови наявності й відповідності деяких інших критеріїв: якість інтернет-зв'язку, швидкість подання сигналу, рівень технічного забезпечення тощо. Застосунок Zoom став основою реалізації дистанційного навчання та базою для подальшого порівняння. Спираючись на проведене опитування цей застосунок можна вважати легким для забезпечення особистісно-орієнтованого підходу у професійній підготовці майбутніх перекладачів [9 с. 207].

Основні цілі професійного навчання визначаються соціальним замовленням відповідно до економічного та культурного розвитку суспільства. Професіоналізація діяльності перекладача зумовила необхідність визначення єдиних вимог до цієї професії. Будучи складним багаторівневим об'єктом, професійна діяльність перекладача є системою. Інтерпретуючим компонентом даної системи, що забезпечує її життєдіяльність, виступає суб'єкт праці - перекладач, який здійснює взаємодію всіх її компонентів [29 с.16].

Професійне становлення майбутніх перекладачів, формування професійної комунікативної компетентності у процесі фахової підготовки відповідатиме сучасному рівню тоді, коли зміст соціально-гуманітарної, методичної та психолого-педагогічної підготовки буде орієнтований на формування високодуховної культуромовної особистості.

Варто зазначити, що професія перекладача має свої особливості, насамперед, це вміння переключатися з однієї мови на іншу; здатність утримувати в пам'яті різного обсягу мовленнєві продукти; вміння використовувати фразеологічний ряд для висловлювання певної думки; швидкість формування і формулювання висловлювання; толерантне ставлення до співрозмовників з різним соціальним статусом і рівнем володіння мовою.

Переклад як предмет навчання розглядається, перш за все, у ракурсі його суспільного призначення. Діяльність перекладача виявляється в здійсненні двомовної опосередкованої комунікації.

Суспільне призначення професійної діяльності визначає її найсуттєвіші риси і є її найважливішою характеристикою. Майбутні перекладачі повинні володіти певною позицією щодо своєї діяльності, усвідомлювати гуманістичні цінності перекладацької професії, які спрямовані на професійно-особистісне самовдосконалення, рефлексію, бути налаштованими на співробітництво і діалог, володіти вмінням проектувати особистісно-орієнтовану взаємодію із співрозмовником.

Багатогранний характер перекладацької діяльності робить завдання підготовки кваліфікованих фахівців достатньо складним процесом і вимагає від них спеціальних знань, умінь і навичок педагогічних, методичних, дидактичних, психологічних.

Майбутні перекладачі повинні постійно прагнути до збагачення загальнокультурними знаннями з галузі країнознавства, історії і літератури, поповнювати свій професійний досвід знаннями, необхідними для перекладу в спеціальних галузях – економіці, юриспруденції, політиці, освіті, медицині й ін., мати високу загальну і світоглядну культуру, широку ерудицію, такт, бути комунікабельними.

Названі характеристики й особливості професійної діяльності перекладачів зумовлюють переглянути усталені підходи до їхньої підготовки, важливим аспектом якої є формування професійної комунікативної компетентності, що значною мірою визначає успіх їхньої професійної діяльності.

Отже, професійна комунікативна компетентність майбутніх перекладачів є професійно-особистісною характеристикою, яка виявляється в характері суб'єктивності студента в навчальній діяльності, забезпечує його готовність і здатність виконувати професійні функції відповідно до поставлених стандартів і вимог; бажання і уміння створювати нову реальність на рівні цілей, змісту технологій, а також розуміння і цілісне бачення майбутнім перекладачем змісту освіти і конкретної ситуації в ньому як гуманітарного феномена. Все це забезпечується взаємозв'язком навчально-пізнавальної, науково-дослідницької, практичної педагогічної діяльності студентів – майбутніх перекладачів.

Професійна підготовка визначається можливістю випускника філологічного факультету спеціальності «Переклад» безпроблемно вирішувати різноманітні професійні перекладацькі завдання, що полягають в оволодінні компетенцій, як загальних так і фахових.

Вирішено проаналізувати успішність реалізації особистісного підходу під час дистанційної та очної підготовки майбутніх перекладачів відповідно до даних компетентностей.

Вивчивши програми дисциплін, що забезпечують професійну підготовку, до найбільш поширених загальних компетентностей можна віднести [66]:

– здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел;

– здатність працювати в команді та автономно;

– здатність спілкуватися іноземною мовою;

– навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;

– здатність до адаптації та дії в новій ситуації;

– здатність проведення досліджень на належному рівні.

Щодо фахових або, як їх ще називають спеціальних компетентностей, їх можна розділити на п'ять груп за Л.М. Черноватим, а саме [101]: білінгвальна, особистісна, перекладацька, екстралінгвістична та стратегічна.

До білінгвальної компетентності перекладача відносять:

– наявність високої лексичної компетентності в мові-оригіналі та мові-перекладу;

– наявність високих мовленнєвих компетентностей у граматиці, аудіюванні, читанні, письмі в мові-оригіналу та мові-перекладу;

– здатність до певних перекладацьких умінь (наприклад, компресії та трансформації і т.д.);

– здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в

обраній галузі філологічних досліджень, порівнювати різні варіанти перекладів, обирати мовні і мовленнєві еквіваленти.

Екстралінгвістична компетенція вміщує в собі:

– загальні фонові знання (лінгвосоціокультурні, тематичні,

соціокультурні, культурологічні, лінгвокраїнознавчі, міжкультурні тощо);

– галузеві знання та уміння використовувати це під час перекладу;

– здатність відчувати феномени мови і культури, застосовуючи “перекладацьку” спостережливість.
До перекладацької компетентності можна віднести, наприклад:

- оволодіння загальними принципами перекладу (вивчення дисциплін: вступ до перекладознавства, теорія перекладу, порівняльний переклад, спеціальні курси);

– знання, навички і уміння здійснювати переклад певного типу;

- усвідомлення ролі експресивних, емоційних, логічних засобів мови для досягнення запланованого прагматичного результату;

– здатність критично осмислювати історичні надбання та новітні досягнення філологічної науки та уміння швидко знаходити необхідну інформацію використовуючи різні джерела.

Особистісна компетентність, що є основою особистісного підходу

вимагає від майбутнього перекладача:

– високий рівень розвитку психофізіологічних механізмів (когнітивних, психомоторних, поведінкових; пам'яті, уваги, психологічної стійкості, критичного відношення);

- морально-етична компетентність (відповідальність, об'єктивність, надійність, тактовність, ввічливість, конфіденційність);

– бажання самовдосконалення (готовність у постійному самовдосконаленню і розвитку);

- фахово-соціальна компетентність (здатність застосовувати поглиблені знання з обраної філологічної спеціалізації для вирішення професійних завдань, оволодіння прийомами та нормами спілкування, співпраці у професійній сфері).

Стратегічна надкомпетентність розуміється як здатність здійснювати

різноманітні переклади, що ґрунтується на одночасній координації та оперуванні вище зазначеними компетентностями у процесі перекладацької діяльності [101].

69

Дослідження відбулося у межах третього та четвертого року підготовки студентів за спеціальністю «035 – Філологія (германські мови та літератури (переклад включно)», Кафедри романо-германських мов та перекладу, гуманітарно-педагогічного факультету Національного університету біоресурсів та природокористування України.

Експериментальне порівняння особистісно-орієнтованої моделі у процесі очної та дистанційної підготовки майбутніх перекладачів полягало у дослідженні розвитку відповідно до особистісних критерій стратегічної, білінгвальної, особистісної, перекладацької, екстралінгвістичної компетентностей, що вдалося розділити на два глобальних етапи перевірки. Перший етап зосереджений на аналізі успішності особистісного підходу під час дистанційного навчання, а другий – на аналізі особистісного підходу під час очного навчання.

Головним завданням постало перевірити успішність здобування фахових навичок після дистанційної роботи перед початком очної, та очної роботи перед початком дистанційної із постійним використанням особистісного підходу впродовж всього періоду навчання та професійної підготовки майбутніх перекладачів.

Що перший, що другий етап перевірки відбувався згідно оцінки розвитку особистісно-мотиваційного компонента та кожної фахової компетентності.

Розглянемо діагностичний інструментарій обох етапів експериментального дослідження, що наведено у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

	Назва методики	Мета застосування методики	Респонденти/ кількість
1.	<p>Методика "Мотивація навчання у ВНЗ" (Т. Ільїна) (Додаток А)</p>	<p>Виявлення мотивації студентів до навчання (особистісно-мотиваційний компонент)</p>	<p>Студенти 3 та 4 курсу гуманітарно-педагогічного факультету НУБіП України (кафедра романо-германських мов та перекладу) – 72 особи</p>
2.	<p>Діагностичні методики для визначення рівня білінгвальної компетентності (тестові завдання з англійської мови) (Додаток Б)</p>	<p>Особистісна оцінка розвитку білінгвальної компетентності</p>	<p>Студенти 3 та 4 курсу гуманітарно-педагогічного факультету НУБіП України (кафедра романо-германських мов та перекладу) – 72 особи</p>
3.	<p>Тестування перекладачів для визначення рівня перекладацької компетентності на співбесідах. Компанія «ПрофПереклад» [91] (Додаток В)</p>	<p>Особистісна оцінка розвитку перекладацької та стратегічної компетентностей</p>	<p>Студенти 3 та 4 курсу гуманітарно-педагогічного факультету НУБіП України (кафедра романо-германських мов та перекладу) – 72 особи</p>
4.	<p>Тестування для оцінки екстралінгвістичної компетенції майбутніх</p>	<p>Особистісна оцінка розвитку</p>	<p>Студенти 3 та 4 курсу гуманітарно-педагогічного</p>

	Назва методики	Мета застосування методики	Респонденти/ кількість
Н	перекладачів на основі робочої програми дисципліни «Лінгвокраїнознавство країн основної іноземної мови» (англ.) Кафедра романо-германських мов і перекладу НУБіП (Додатко Г)	екстралінгвістичної компетентності	факультету НУБіП України (кафедра романо-германських мов та перекладу) – 72 особи
Н	5. Методика визначення рівня рефлексії А. Карпова [37]	Оцінка розвитку особистісної компетентності. Виявлення здатності студентів до аналізу своєї професійної діяльності, а також до оцінки себе як майбутнього фахівця та суб'єкта професійної діяльності (оцінно-рефлексивний компонент)	Студенти 3 та 4 курсу гуманітарно-педагогічного факультету НУБіП України (кафедра романо-германських мов та перекладу) – 72 особи

Перша, друга, третя та четверта методика застосувалася в два етапи на відміну від п'ятої. П'ята методика визначення рівня рефлексії А. Карпова [37], що була обраною для оцінки розвитку особистісної компетентності майбутнього перекладача та виявлення його здатності до аналізу своєї

професійної діяльності, а також оцінки себе, як суб'єкта професійної діяльності. Оцінка проводилася лише в один етап, тому що оцінно-рефлексивний компонент студента є індивідуальним та особистісним, сформованим суб'єктом самостійно протягом життєвого та професійного досвіду, тому є досить незалежним від процесу навчальної діяльності і тим більше його форми - чи то дистанційної, чи то очної.

2.3. Аналіз результатів дослідно-експериментальної роботи

У процесі визначення загального рівня особистісно-мотиваційного компонента за адаптованою нами методикою "Мотивація навчання у ВНЗ" (Т. Ільїна, Додаток А) під час дистанційного (етап 1) та очного навчання (етап 2), було отримано:

- впродовж дистанційної роботи шкала "набуття знань" відповідає середньому рівню мотивації, шкала "оволодіння професією" та шкала "отримання диплому" – вище середньому рівню мотивації студентів;
- впродовж очної роботи шкала "набуття знань" відповідає високому рівню мотивації, шкала "оволодіння професією" та шкала "отримання диплому" – вище середньому рівню мотивації до навчання студентів.

Розглянемо середній арифметичний результат студентів у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Шкала	Мотивація студентів під час дистанційної роботи (етап 1)		Мотивація студентів під час очної роботи (етап 2)	
		%		%
"Набуття знань"	6,6/12,6	52,4	9,6/12,6	76,2

"Оволодіння професією"	6/10	60	6/10	60
"Отримання диплома"	7,5/10	75	7,5/10	75
Загальний результат рівня мотивації за трьома шкалами, %	61,6		73,9	

Діаграму за результатами діагностики рівня особистісно-мотиваційного компоненту майбутніх перекладачів наведено на рисунку 2.5.

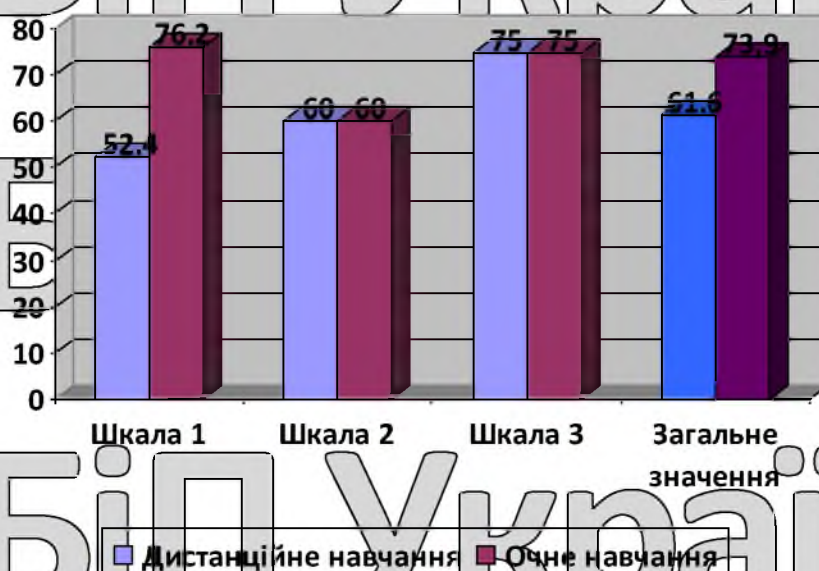

Рис. 2.5 - Діаграма за результатами діагностики рівня особистісно-мотиваційного компоненту майбутніх перекладачів (%)

Отже, особистісно-мотиваційний компонент під час очного навчання майбутніх перекладачів на 12,3 % кращий ніж під час віддаленої роботи.

Дослідження розвитку білінгвальної компетентності показало майже рівні значення при етапах перевірки (очного та дистанційного) формування майбутній перекладачів, середній бал респондентів за перший етап перевірки під час дистанційної роботи є 19,5 балів (65% від найвищого результату), за

другий етап перевірки під час очної роботи – 21 бал (70 % від найвишого результату).

Отже, розвиток білінгвальної компетентності через особистісний підхід лише на 5 % кращий під час очного навчання ніж під час дистанційного, тому є частково незалежним від форми навчання студентів.

Особистісний підхід у розвитку перекладацької та стратегічної компетентностей показав плідні результати. Тестування перекладачів для визначення рівня перекладацької компетентності відбулося на основі перекладу текстів, що використовуються на співбесідах для оцінки

професіоналізму перекладача компанією «ПрофПереклад» [94]. Особистісна середня оцінка розвитку перекладацької та стратегічної компетентностей під час дистанційної роботи становила 8,4, під час очної роботи становила 8,1.

Отже, у відсотковому відношенні перший етап оцінення має 84 %, другий – 81 %, що показує перевагу реалізації особистісного підходу у розвитку перекладацької та стратегічної компетентностей під час дистанційного навчання на 3 %.

Особистісна оцінка розвитку екстралінгвістичної компетентності відбулася тестуванням, створеним на основі робочої програми дисципліни «Лінгвокраїнознавство країн основної іноземної мови» (англ.) Кафедра романо-германських мов і перекладу НУБІП (Додаток Г). Середній бал респондентів за перший етап становить 7,5 балів, за другий етап 8,5 балів. У відсотковому відношенні це 75 % та 85 % відповідно.

Отже, результати дистанційної форми підготовки майбутніх перекладачів у рівні розвитку екстралінгвістичної компетентності на 10 % нижчі ніж під час очного навчального процесу.

Особистісна компетенція перекладача включає в себе психологічно-індивідуальні якості особистості, що в свою чергу не визначаються формою навчального процесу, а мають бути враховані під час його організації. Тому оцінка рефлексії відбувалася в один етап, що буде становити значення для обох форм навчального процесу.

За результатами анкетування студентів на визначення їх рівня рефлексії були отримані наступні результати: 17 осіб (23,61 % студентів) мають низький рівень рефлексивності, 19 осіб (26,38 % студентів) мають середній рівень рефлексивності та 36 осіб (50 % студентів) з високим рівнем розвитку рефлексивності. Високий рівень рефлексії у половини студентів свідчить про здатність до самоаналізу у конкретних ситуаціях, тобто про високий рівень ситуативної рефлексії, здатність до аналізу минулих дій та вирішених ситуацій (ретроспективна рефлексія), а також здатність до аналізу майбутньої діяльності, що демонструє перспективну рефлексію (планування діяльності, прогнозування можливих результатів). Середня оцінка групи респондентів згідно методики визначення рівня рефлексії за А. Карповим становить 63,3 % (138 балів), що говорить про середній рівень рефлексивності групи в цілому.

Узагальнені дані двох етапів перевірки успішності реалізації особистісного підходу на основі фахових компетентностей приведено у таблиці 2.4 та зображено на рис. 2.6.

Таблиця 2.4

Назва дослідження та оцінної фахової компетентності	Етап 1	Етап 2		
	(дистанційне навчання)	%	(очне навчання)	%
1. Методика "Мотивація навчання у ВНЗ" (Т. Ільїна) (Додаток А) (особистісно-мотиваційний компонент)	6,6	52,4	9,6	76,2
	6	60	6	60
	7,5	75	7,5	75
2. Особистісна оцінка розвитку білінгвальної компетентності Діагностичні методики (Додаток Б)	19,5	65	21	70
3. Особистісна оцінка розвитку перекладацької та стратегічної компетентностей Тестування перекладачів Компанія «ПрофПереклад» [91] (Додаток В)	8,4	84	8,1	81
	7,5	75	8,5	85
4. Особистісна оцінка розвитку екстралінгвістичної компетентності	7,5	75	8,5	85

Назва дослідження та оцінної фахової компетентності		Етап 1 (дистанційне навчання)		Етап 2 (очне навчання)	
		%		%	
Тестування (Додаток Г)					
5. Оцінка розвитку особистісної компетентності. Методика визначення рівня рефлексії А. Карпова [37] (оцінно-рефлексивний компонент)		138	63,3	138	63,3
Загальне значення, %		71,4		77,5	

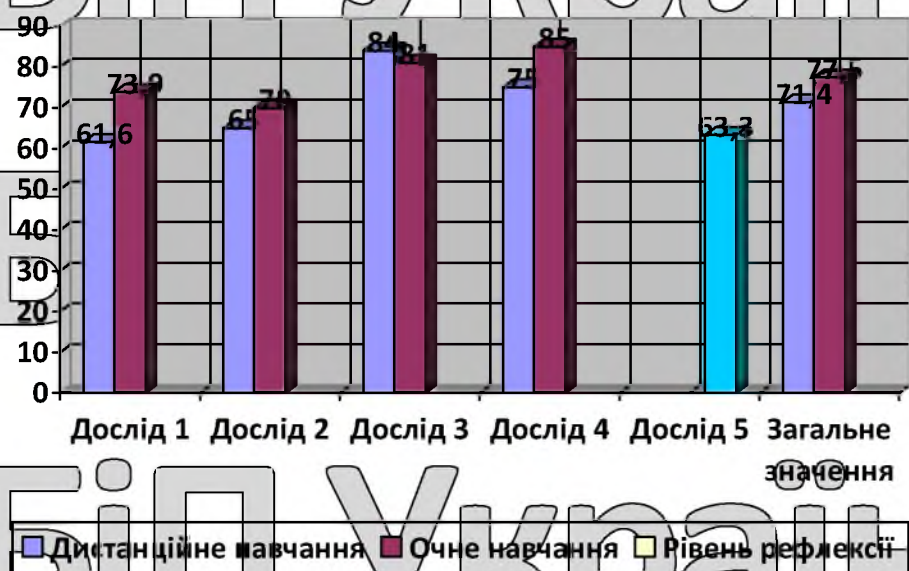

Рис. 2.6 - Діаграма за результатами двох етапів аналізу особистісного

підходу під час професійної підготовки майбутніх перекладачів (%)

Отже, у стовпчику загальне значення бачимо перевагу реалізації особистісного підходу під час очної професійної підготовки майбутніх перекладачів на 6,1 %, що обумовлене неадаптованістю даного підходу до віддаленої форми навчання та недостатньою кількістю досвіду його запровадження через інформаційно-технологічні застосунки дистанційного навчання. Розвиток особистісно-мотиваційного компонента, білінгвальної компетентності, екстралінгвістичної компетентності відбувається краще під час очної роботи. Віддалена професійна підготовка добре вплинула на перекладацьку та стратегічну компетентності, що становить основу майбутньої професії. Можна дійти висновку, що для професійної підготовки майбутніх перекладачів найкраще використовувати комбіноване навчання.

Висновки до другого розділу

Головне завдання навчання - забезпечення умов розвитку гармонійної, моральної, соціально активної через активізацію внутрішніх потенціалів, професійно-компетентної особистості, здатної до самореалізації, самоактуалізації, саморозвитку. Ця ціль має досягатися найефективнішими методами, засобами, способами, формами навчання.

Хоча дистанційне навчання, що так актуально сьогодні, має свої переваги, зокрема можливість поєднувати навчання, роботу та сім'ю, психологічний комфорт, економія часу та матеріальних ресурсів, практика віддаленого перекладу, та багато іншого, та для розвитку спеціальних компетентностей дистанційно потрібно мати гарну самоорганізацію, що є вагомим викликом для сучасної молоді. За самоорганізацією стоїть стимул, мотивація, а з вищеприведеного дослідження ми бачимо вищий рівень мотивації під час очного навчання, ніж під час дистанційного. Діаграма (Рисунок 2.5) показує, що особистісно-мотиваційний компонент під час очного навчання майбутніх перекладачів на 12,3 % кращий, ніж під час віддаленої роботи. Також педагогічний вплив та контроль з боку педагогів не такий сильний, як за очних занять. Важливо зауважити, що велику роль у навчанні відіграє також щоденне

спілкування з однодумцями, однокурсниками та наставниками на заняттях та поза аудиторних годин.

Ідеальним варіантом залишається адаптувати застосування особистісного підходу під час віддаленої професійної підготовки та використовувати цей підхід під час комбінування дистанційної та аудиторної роботи, що забезпечить продуктивний розвиток пізнавальних та професійних здібностей студентів-перекладанів.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

ВИСНОВКИ

Через теперішню пандемію фах сучасного перекладача все частіше набуває віддаленої форми роботи, що потребує удосконалення професійної підготовки майбутнього перекладача в особистісному аспекті. Для цього багатогранний характер перекладацько-викладацької діяльності вимагає особистісно-орієнтованої підготовки кваліфікованих фахівців з низкою спеціальних знань, умінь і навичок – педагогічних, методичних, дидактичних, психологічних та інформаційно-технологічних.

При написанні магістерської роботи проведено комплексне ґрунтовне дослідження проблеми особистісного підходу під час професійної підготовки студентів-перекладачів з урахуванням специфіки діяльності перекладача в сучасних умовах. На підставі проведеного дослідження свідчимо про необхідність застосування особистісного підходу під час дистанційного та очного навчання, як запоруки результативності виховання майбутніх перекладачів, завдяки чому дійшли наступних висновків.

Проаналізовано проблему особистісного підходу у процесі професійної підготовки майбутніх перекладачів у психологопедагогічній теорії та практиці, що довело важливість використання цього підходу, як базису педагогічної майстерності. Описано весь шлях становлення особистісного підходу з врахуванням зарубіжного та вітчизняного досвіду. Об'єднуючи досліджуване на даному етапі розвитку сучасне розуміння особистісного підходу полягає у тому, що студент є носієм ролі суб'єкта в навчальному процесі, що потребує допомоги викладача-професіонала у виявленні суб'єктного досвіду, де головною ціллю мають стати сформовані пізнавальні здібності особистості (гноетичні, аксіологічні, творчі, комунікативні, художні). Проаналізовані концептуальні положення особистісного підходу: моделі навчання, функції, технології, типи та форми, які спрямовані на визначення потенціалів студента. Особистісний підхід не може реалізуватись без урахування його складових: індивідуального та вікового підходу.

Визначено педагогічні умови та принципи ефективного функціонування особистісного підходу у процесі професійної очної та дистанційної підготовки майбутніх перекладачів, а саме: принцип цілепокладання, довіри, прийняття, індивідуальності, етико-гуманістичної спрямованості, двомовності чи полімовності, свободи, мотивації, наочності, ситуативності, освітньої рефлексії, принцип відбору індивідуальної траєкторії, актуальності навчального матеріалу, міцності його засвоєння, принцип відзеркалення, предметної диференціації та посиленості.

Охарактеризовані психологічні аспекти у процесі професійної підготовки майбутніх перекладачів, що є основою реалізації особистісного підходу, а саме: особливості сприймання, уваги, мислення, пам'яті, волі, відчуття. До складових особистості, що мають бути враховані викладачем, відносять також самосвідомість, самооцінку, характер, темперамент, мотивація, ціннісні орієнтири.

Описані актуальні моменти теоретичної, особистісно-орієнтованої моделі взаємодії із майбутніми перекладачами: партнерська співпраця та співтворчість викладача та студента, система цілепокладання та цілереалізації, формування самостійності, схема особистісної та комунікативної взаємодії з кожним студентом під час групової діяльності та активне залучення сугестивного методу, як однієї із основних технологій особистісного підходу.

Здійснена спроба порівняння застосування особистісного підходу в процесі очного та дистанційного навчання майбутнього перекладача, задля виявлення ефективності даного підходу на основі фахових компетентностей перекладача та рівнем вмотивованості. Дослідження в два етапи оцінки фахових компетенцій показало перевагу очного навчання на 6,1%, що обумовлене неадаптованістю даного підходу до віддаленої форми навчання та недостатньою кількістю досвіду його запровадження за допомогою застосунків, що швидко розвиваються, та інформаційно-технологічного забезпечення дистанційного навчання. Розвиток особистісно-мотиваційного компоненту, білінгвальної компетентності, екстралінгвістичної

компетентності відбувається краще під час аудиторного навчання. Віддалена професійна підготовка добре вплинула на перекладацьку та стратегічну компетентності, що становить основу майбутньої професії. Враховуючи результати дослідження можна дійти висновку, що для професійної підготовки майбутніх перекладачів найкраще використовувати комбіноване навчання, при якому очне навчання все ж мало б домінуючий характер.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Almannā Ali, Lazim Hashim. (2014) Towards a Student-centred Approach to Translation Teaching. University of Nizwa, Oman. University of Basra, Iraq. Center for Cross Culture Studies, 36(), pp.241-270.

URL: <http://journal.kci.go.kr/ccs/archive/articleView?artiId=ART001917126>

2. Cisco Webex [Software]. Retrieved from: <https://www.webex.com/>

3. Cristea M. (2021) Four Problems and Four Ways Remote Translation Changes Outcomes For Business Needs. URL: <https://business-review.eu/tech/online/four-problems-and-four-ways-remote-translation-changes-outcomes-for-business-needs-222259>

4. Domina V. V. Personality of teacher of foreign language as repeater of cultures. Проблеми саморозвитку та самовдосконалення особистості в умовах модернізації педагогічної освіти: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. X. 2017 . С. 103-105.

5. Jafari Omid. (2013) How Approaches to Teaching English Can Be Used for Teaching Translation. Translation Journal. Volume 17, No. 2. URL: <https://translationjournal.net/journal/64teaching.htm>

6. Johnson A. (2015) Three views of teaching: transmission, transaction, and transformation. URL: <https://www.linkedin.com/pulse/three-views-teaching-transmission-transaction-andrew-johnson>

7. Kamyanska D. (2021) Principles for successful implementation of educational individual approach to translation specialists. Proceedings of II International Interdisciplinary Conference Language, Business and Law, Intercultural Communication: Challenges of Today. Kyiv, Ukraine, pp. 139-141.

8. Kamyanska D. (2021) Principles for successful implementation of educational individual approach to translation specialists. Language, Business and Law, Intercultural Communication: Challenges of Today. ABC Books. India, pp. 312-315.

9. Kamyanska D. (2021) Zoom as a successful means to support individual/LSP approach in translation. Languages for Specific Purposes and Ways

of Instruction and Acquisition: Innovative Approach. Vandana Publications, India, pp. 207-208

10. Lehka-paul O., Whyatt B. Does personality matter in translation?

Interdisciplinary research into the translation process and product. Faculty of English, Adam Mickiewicz University, Poznań, Poland. Poznań Studies in Contemporary Linguistics 52(2), 2016, pp. 317-349

11. Littlewood W. (2018) Developing a Personal Approach to Teaching Language for Communication. Journal of Asia TEFL 15(4):1222-1229

DOI:10.18823/asiatefl.2018.15.4.25.1222. Hong Kong Baptist University

URL: https://www.researchgate.net/publication/330313965_Developing_a_Personal_Approach_to_Teaching_Language_for_Communication

12. Osewalt G. (2017) Individualized Instruction vs. Differentiated

Instruction URL: <https://www.understood.org/en/school-learning/partnering-with-children-school/instructional-strategies/individualized-instruction-vs-differentiated-instruction>

13. Philp, J., & Duchesne, S. (2016). Exploring engagement in tasks in the language classroom. Annual Review of Applied Linguistics, 36, 50-72.

14. Richards, J. C. (2006). Communicative language teaching today.

Singapore: RELC Cambridge University Press. USA. P. 52

15. The Influences of Emotion on Learning and Memory. Chai M. Tyng,

Hafeez U. Amin, Mohamad N. M. Saad and Amir S. Malik. Front. Psychol., 24 August 2017. URL: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2017.01454>

16. Zoom [Software]. Retrieved from: <https://zoom.us/>

17. Азимов Э. Г., Щукин А. Н. Словарь методических терминов

(теория и практика преподавания языков / Ю. К. Бабанский, А. Н. Щукин, СПб. : Златоуст, 1999. 452 с.

18. Андрущенко В. П. Філософія освіти XXI століття: у пошуках

перспективи. Філософія освіти. 2016. №3. С. 6-12.

19. Антоненко Н. О. Ціннісні орієнтації у системі особистісних якостей студентів вищого педагогічного навчального закладу: автореф. дис. канд. психол. наук. 19.00.07. К. 2013. 16 с.

20. Афанасьева Н. Личностный подход в обучении. Метод в теории и на практике. Содержание №32/2001. URL: <https://psy.1sept.ru/article.php?ID=200103205>

21. Берест, Т. М., Г. В. Купрікова. Дистанційне вивчення мови як форма саморозвитку фахівця. Проблеми саморозвитку особистості в сучасному українському соціумі : матеріали всеукр. наук.-прак. конф. (21 берез. 2019 р.) / М-во освіти і науки України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Каф. культурології. - Харків: Право, 2019. С. 107-108.

22. Білас А. Компетентнісна підготовка фахового перекладача як вимога соціуму. Викладання іноземних мов в Україні та за її межами: досвід і виклики. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, Івано-Франківськ, 21-22 березня 2019 р. / відп. ред. І.М. Романишин; Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. Івано-Франківськ: НАІР, 318 с. С. 23-26

23. Богайчук О. С. Психолінгвістичні основи навчання письмового перекладу юридичних документів. Педагогічний альманах. - 2020. Вип. 45. С. 19-26.

24. Бориско Н. Ф., Майер Н. В. Організація позааудиторної самостійної роботи студентів магістратури з дисципліни «Методика навчання іноземних мов і перекладу у вищих навчальних закладах» (спеціальність 8.02030304 «Переклад (дві іноземні мови)»): навчально-методичний посібник / К, 2014. 74 с.

25. Борщовецька В. Д. Навчання професійно орієнтованого усного перекладу в сучасному вимірі. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки. 2017. Вип. 148. С. 26-

29.

26. Васьонович Г. П. Основы психологии : навчальний посібник. К. : Педагогічна думка, 2012. 114 с.

27. Використання додатків для дистанційного навчання. Центр ресурсів освіти Promethean. 2020. URL:

<https://prometheanworld.com.ua/vykorystannya-dodatkov-dlya-dystantsijnogo-navchannya/>

28. Виховання духовності особистості. навчально-методичний посібник / М. Боришевський та ін. Кіровоград. 2013. 104 с.

29. Гавриленко Н. Н. Возможность использования лингводидактических подходов к обучению переводу // Сборник научных трудов SWorld. «Перспективные инновации в науке, образовании, производстве и транспорте, 2012». Выпуск 2. Том 10. Одесса, 2012. С. 15-26

30. Гавриленко Н. Н. Личностно ориентированный подход к формированию отраслевого переводчика. Вестник МГЛУ «Образование и педагогические науки». Вып. № 796. Москва: ФГБОУ ВО МГЛУ, 2018. С. 192–201.

31. Гавриленко Н. Н. Попытка систематизации переводческих компетенций. Вестник Пермского национального исследовательского политехнического университета. Серия: Проблемы языкознания и педагогики. № 2(12). Пермь: Изд-во Пермского национального исследовательского политехнического университета, 2015. С. 71-78.

32. Гавриленко Н. Н. Функционирование психологических механизмов в процессе понимания переводчиком иноязычного текста. Вестник. № 4. – Вестник Воронежский государственный университет. 2016. С. 33-41

33. Гавриленко Н.Н. Программа-концепция подготовки переводчиков профессионально ориентированных текстов. Книга 3, М.: Научно-техническое общество имени академика С.И. Вавилова, 2011: 122.

34. Галян І. М., Гринців М. В. Теоретичний аналіз досліджень саморегуляції як чинника професійного становлення особистості. Науковий вісник Херсонського державного університету. Психологічні науки. 2015.

Вип. 3. С. 22-26. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkhp_2015_3_5

35. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. К.: Либідь, 1997. – 374 с.

36. Державна національна програма «Освіта» ("Україна XXI століття"). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/896-93-%D0%BF>

37. Діагностична методика А. Карпова на визначення індивідуальної міри вияву рефлексивності. Онлайн опитування. URL: <https://psyttests.org/personal/reflexion.html>

38. Дубасенюк О. А. Акмеологічний підхід як стратегічний орієнтир особистісно-орієнтованої педагогічної освіти. Проблеми освіти: збірник наукових праць. Вип. 84. Житомир-Київ. 2015. С. 25-30.

39. Закон України «Про вищу освіту». URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

40. Закон України «Про освіту». URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

41. Засєкіна Л. В. Вступ до психології. 2002. 356 с.

42. Засєкіна Л. В., Пастрик Т. В. Основи психології та міжособове спілкування: навч. посіб. Луцьк. 2013. 184 с.

43. Зимняя И. А. Педагогическая психология. Учебник для вузов. Изд. второе, доп., испр. и перераб. М.: Издательская корпорация «Логос», 2009. 384 с.

44. Зінюкова Н. В. Типологія вправ для формування фахової компетентності в усному послідовному професійно орієнтованому перекладі. Іноземні мови. 2018. № 4. С. 26-36.

45. Иванцова Е. В. О термине "языковая личность": истоки, проблемы, перспективы использования. Вестник ТГУ. 2010. № 4. С. 24-32.

46. Ізмайлова І.Г. До питання про формування професійної компетенції у студентів спеціальності "переклад" у сучасних умовах
URL: <http://ap.uu.edu.ua/article/509>

47. Ільницька Л. Л. Психолого-педагогічні особливості навчання перекладу у вищих навчальних закладах. Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. 2011. Вип. 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnads_2011_1_6 *****

48. Іщук Т. Нейролінгвістичне програмування як ефективний метод навчання перекладу: аспект пізнавальної функції. Актуальні питання гуманітарних наук 2014. Вип. 8. С. 242-248.

49. Кава А. А. Особистісний підхід як основа педагогічної майстерності у вітчизняній педагогічній думці. Витоки педагогічної майстерності. Сер. : Педагогічні науки. 2011. Вип. 8(2). С. 130-133.

50. Кавицька Т. І. З досвіду підготовки магістрів з перекладу в університетах Великої Британії: аспекти змісту та організації навчання. Іноземні мови. 2009. - № 2. С. 52-53.

51. Каган М. С. Человеческая деятельность (опыт системного анализа). М. 1974. 328 с.

52. Кам'янська Д. Zoom як особистісно-орієнтований підхід у процесі професійної підготовки майбутніх перекладачів // Матеріали II Міжнародної онлайн-конференції «Фахові мови й новітні підходи до їх викладання» / За ред. О.І. Чайки, О.С. Поліщука. Київ: Видавництво НУБіП України, 2021. С. 156-158.

53. Кам'янська Д.Д., Дьоміна В.В. Найкращі застосунки відеозв'язку для реалізації особистісного підходу під час дистанційного навчання майбутніх перекладачів. Молодий вчений. 2021. №10 (98).

54. Карпенко, А. В., 2013. Концепт у сучасних лінгво-когнітивних дослідженнях: підходи до визначення та типологія. Вісник сумського державного педагогічного університету ім. А. С. Макаренка. URL: http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/2539/1/10_Karpenko.pdf

55. Коновець С. В. Особистісний підхід до естетичного та етичного виховання студентської молоді. Вісник Закарпатського художнього інституту. 2014. Вип. 5. С. 163-167.

56. Концептуальні засади професійного розвитку особистості в умовах євроінтеграційних процесів: зб. наук. статей / за ред. В.Г. Кременя, М.Ф. Дмитриченка, Н.Г. Ничкало. Уклад.: М.В. Артюшина, В.П. Тименко та ін. К.: НТУ, 2015. 768 с.

57. Корунець І. В. Теорія та практика перекладу. Вінниця : Нова Книга, 2003. 448 с.

58. Ксєнда О. Г. Педагогическая психология : пособие. Минск : БГУ, 2014. 3М с.

59. Марченко О. Г. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у процесі формування професійних компетенцій майбутніх перекладачів технічної літератури. Збірник наукових праць Харківського національного університету Повітряних Сил, 2014. № 3(40). С. 203-207.

60. Масич С. Ю. Удосконалення професійної підготовки майбутнього педагога: суб'єктно- особистісний підхід. Педагогіка та психологія. 2017. Вип. 56. С. 257-265.

61. Матвійчук, Ю. Ю. Дистанційне навчання - відкритий простір саморозвитку особистості. Проблеми саморозвитку особистості в сучасному українському соціумі : матеріали всеукр. наук.-прак. конф. (21 берез. 2019 р.) / М-во освіти і науки України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Каф. культурології. Харків : Право, 2019. С. 88-92.

62. Мироненко И.А. Субъект и личность: о соотношении понятий. Методология и история психологии, 2010. Том 5. Выпуск 1. URL: <https://www.academia.edu/19305283>

63. Михайличенко В. Особистісний підхід у вивченні лідерства та його роль в процесі формування лідерського потенціалу студентів. Теорія і практика управління соціальними системами. 2017. № 4. С. 89-98.

64. Міністерство освіти і науки України (2013, 25 квітня). Наказ Міністерства освіти і науки України № 466 «Про затвердження Положення про дистанційне навчання». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13/para18#n18>.

65. Монашненко А. М. Професійна компетентність майбутнього перекладача та її складові. Вісник Вінницького політехнічного інституту. 2014. № 4. С. 110-113.

66. Навчальна робота: Робочі програми, силабуси та навчально-методичні комплекси. Кафедра романо-германських мов і перекладу.

Гуманітарно-педагогічний факультет. Національний університет Біоресурсів та природокористування України. 2021. URL: <https://nubip.edu.ua/node/3196/2>

67. Назаренко М. М. Використання сугестивного методу при вивченні іноземної мови. Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: зб. наук. пр. Острог. Серія, Філологічна. 2012. №25. С. 219-220.

68. Негода С. Особистісно орієнтована освіта і технології. 2015. URL: http://terra0432.blogspot.com/2015/04/blog-post_32.html

69. Некряч Т. Переклад і культура: особистісний вимір. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Іноземна філологія, 2012. № 45. С. 8-11.

70. Ольховська А. С. Дистанційне навчання майбутніх перекладачів: засоби та досвід упровадження. Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія: Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов (91). 2020. URL: <https://doi.org/10.26565/2227-8877-2020-91-20>

71. Ольховська А. Аналіз сучасного перекладацького ринку як основа для побудови методики навчання перекладу. Молодь і ринок. 2016. № 3. С. 94-100.

72. Ольховська А. Аналіз сучасного перекладацького ринку як основа для побудови методики навчання перекладу. Молодь і ринок, 2016. № 3. С. 94-100.

73. Ольховська А. С. Експериментальна перевірка ефективності навчання майбутніх перекладачів письмового перекладу із застосуванням інформаційно-комунікаційних. Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія : Педагогіка та психологія. 2017. Вип. 27.

С. 98-107.

74. Павлюк Н. В., Мілова О. Є. Перекладацька практика: методичні рекомендації. Київ : КУБГ. 2017. 42 с.

75. Поліщук, Л. П., Пушкар Т. М. Формування основ перекладацької компетентності у майбутніх перекладачів на початковому етапі навчання.

Наукові записки. Серія: Філологічні науки, №128. 2014. С. 467-469.

76. Прадівлянний М. Г., Бондар Н. Д. (2017). Використання засобів дистанційного навчання для формування професійної компетентності майбутніх перекладачів. Вісник Вінницького політехнічного інституту, 2017.

№ 3. С. 119-124.

77. Професійна освіта: словник / навч. посіб. / уклад. С. У. Гончаренко та ін. Київ. 2000. 380 с.

78. Психологічні аспекти професійної підготовки конкурентоздатних фахівців: монографія / [Дегтярьова Г. С., Козяр М. М., Матійків І. М., Руденко Л. А., Шиделко А. В.; за ред. Руденко Л. А.]. Київ:, 2012. 170 с.

79. Пузатых А.Н. Роль языковой личности переводчика при переводе // Филологический аспект: международный научно-практический журнал. 2019. № 4 (48).

80. Разумна А. Г. Професійна ідентичність як феномен розвитку особистості майбутнього фахівця. Управлінські та психологічні аспекти професійної підготовки фахівців в умовах інноваційного розвитку освіти: матеріали всеукр. наук.-прак. конф. (20 квітня 2016 р.) Харків : Право, 2016.

С. 162-166.

81. Ребрій О. В. Сучасні концепції творчості у перекладі : [монографія]. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. 376 с.

82. Рибалка В.В. Методологічні проблеми наукової психології: посібник. - К.: ІНООД НАПН України, 2017. 144 с.

83. Самовиховання і саморегуляція особистості: навчальний посібник/ укл. Шевчук О. М. 2-е вид., переробл. та доповн. Умань. 2011. 128 с.

84. Селиванова, Л. И. Саморазвитие личности : изучение и реализация идей П.Ф. Каптерева : практическое руководство для учителей и студентов университетов / Л. И. Селиванова / под науч. ред. Ф. В. Кадола; М-во образования РБ, Гомельский областной институт развития образования. – Гомель, 2011. 81 с.

85. Сериков В.В. Образование и личность. Теория и практика проектирования пед. систем. – М.: Издательская корпорация «Логос», 1999. – 272 с.

86. Севаст'янова А. О. Ціннісні орієнтації особистості сучасного студента. Педагогіка і психологія: актуальні проблеми досліджень на сучасному етапі: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м.Київ, 5-6 квітня 2019 року. Київ, 2019. С.17-21

87. Сирбу О., Назаренко Ю. Коронавірус та освіта: аналіз проблем і наслідків пандемії. Аналітичний центр Cedos. 25.11.2020. URL: <https://cedos.org.ua/researches/koronavirus-ta-osvita-analiz-problem-i-naslidkiv-pandemii/>

88. Скиба К.М. Професіографічний підхід до побудови компетентнісної моделі перекладача. Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка. 2015. № 23. С. 105-110.

89. Словарь терминов. Школа дидактики перевода Наталии Николаевны Гавриленко. URL: <https://gavrilenko-nn.ru/>

90. Становлення ідентичності фахівця : [монографія] / Г. О. Балл, В. Л. Зливков, С. О. Копилов [та ін.] ; за ред. В. Л. Зливкова. К. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. 260 с.

91. Тесты для переводчиков. Компания «ПрофПеревод» URL: <https://www.profperevod.ru/vacancy/test/>

92. Філюк Л. М. Специфіка професійно-орієнтованого навчання економічному перекладу. Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія : Філологічна. 2015. Вип. 58. С. 326-329.

93. Хатунцева С. М. Особистісний підхід як методологічна основа дослідження індивідуалізації професійної підготовки студентів у вищих педагогічних навчальних закладах. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2013. № 6. С. 269-279.

94. Хлебнікова Т.М. Організація особистісно зорієнтованого навчання в системі післядипломної освіти. Бібліотека журналу «Управління школою». Харків : Вид. група «Основа», 2019. Вип. 12 (203). С. 128.

95. Хохліна О. Особистісний підхід як методологічний інструментарій забезпечення становлення в людини її індивідуальності. Індивідуальність у психологічних вимірах спільнот та професій в умовах мережевого суспільства: Монографія колективна / За ред. Л.В. Помиткіної, О.П.Хохліної. К.: ТОВ «АльфаПК», 2019. С.76-85.

96. Хохліна О.П. Особливості інтересів студентів залежно від виявів ознак фемінності-маскулінності. Юридична психологія. 2017. №2. С.11-20.

97. Хохліна О.П. Проблема змісту особистості як базової категорії психології. Актуальні проблеми психології: 36. наук. праць Інституту психології імені Г.С.Костюка НАПН України. Том XIV. Методологія і теорія психології. Вип. 2. Київ-Ніжин: Видавець «ПП Лисенко М.М.», 2019. С.388-397

98. Хохліна О.П. Проблема структури особистості у психології. Юридична психологія. 2016. №2. С.20-31.

99. Циган Л. В. Принципи навчання майбутніх філологів усного перекладу. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Сер. : Педагогічні науки. 2013. Вип. 111. С. 373-375.

100.Цюприк А. Я. Креативно-особистісний підхід до самостійної діяльності студентів вищих навчальних закладів. Педагогічний альманах. 2017. Вип. 33. С. 223-228.

101.Черноватий Л. М. Методика викладання перекладу як спеціальності: підручник для студ. вищих заклад. освіти за спеціальністю “Переклад”. Вінниця: Нова Книга, 2013. 376 с.

102.Черноватий Л. М. Система вправ і завдань для навчання абзацно-фразового усного послідовного перекладу . Нова філологія. 2017. № 71. С. 147-154.

103.Чернякова О. І. Індивідуально-особистісний підхід у навчальному процесі вивчення іноземної мови. Психолінгвістика 2012. Вип. 9. С. 143-149.

104.Шевченко, С. В. Особливості діагностики навчальної мотивації здобувачів вищої освіти. Теорія і практика сучасної психології, 2019. 2 (1). С. 159-163.

105.Шевчук З. С. Проблема мовної особистості в сучасному мовознавстві. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 10. Проблеми граматики і лексикології української мови: збірник наукових праць. 2015. В. 12. С. 238-240.

106.Шупта О. В. Використання креативного підходу до навчання професійного перекладу. Актуальні проблеми філології та перекладознавства. 2019. Вип. 15. С. 89-92.

107.Яблоков С. В. Теоретико-методологічні засади виховання культурн професійного спілкування майбутніх філологів іноземних мов засобами інноваційних технологій. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія. Педагогіка і психологія. Вінниця. 2013. Вип. 40. С. 293–298

108.Якиманская И.С. Построение модели личностно-ориентированного обучения. Под научной ред. М.:КСП+, 2001. 128 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Методика дослідження мотивації навчання (студентів у закладі вищої освіти (Т. Чьїна), (адаптована)

При створенні даної методики автор використовувала ряд інших відомих методик. У ній є три шкали: "набуття знань" (прагнення до набуття знань, допитливість); "оволодіння професією" (прагнення опанувати професійними знаннями і сформувавши професійно важливі якості); "отримання диплома" (прагнення придбати диплом при формальному засвоєнні знань, прагнення до пошуку обхідних шляхів при здачі іспитів і залків). В опитувальник, для маскування, автор методики включила ряд фонових тверджень, які надалі не обробляються. Ряд формулювань відкорегований автором без зміни їх сенсу.

Інструкція

Відзначте вашу згоду знаком "+" або незгоду – знаком "-" до нищенаведених тверджень.

Текст опитувальника для етапу 1 (дистанційне навчання)

1. Краща атмосфера на практичному, семінарському занятті, якщо воно проводиться іноземною мовою, – атмосфера вільних висловлювань.
2. Зазвичай на практичних дистанційних заняттях я працюю з великою напругою.
3. У мене рідко бувають головні болі після пережитих хвилювань і неприємностей, які приносять мені заняття.
4. На мою думку, професія перекладача є перспективною.
5. Я вважаю, що життя потрібно присвятити обраній професії.
6. Яке з притаманних вам якостей ви вище всього цінуєте? Напишіть відповідь поруч.
7. Я відчуваю задоволення від вирішення на дистанційних заняттях важких завдань.
8. Я не бачу сенсу в більшості завдань, які ми виконуємо на заняттях, що проводяться дистанційно.
9. Велике задоволення мені приносить розповідь знайомим про мою майбутню високопрофесійність (за умови вивчення дисциплін циклу професійної та практичної підготовки дистанційно).
10. Я вельми середній студент, ніколи не буду цілком хорошим, а тому немає сенсу докладати зусилля, щоб вивчати фахові дисципліни дистанційно.
11. Я вважаю, що в наш час не обов'язково мати вищу освіту, тим більше навчатися.
12. Я твердо впевнений у правильності вибору професії.
13. Від яких з притаманних вам якостей ви хотіли б позбутися? Напишіть відповідь поруч.
14. При слушній нагоді я використовую на дистанційних іспитах підсобні матеріали (конспекти, шпаргалки, записи).
15. Самий чудовий час життя – студентські роки.
16. У мене надзвичайно неспокійний і переривчастий сон.
17. Я вважаю, що для повного оволодіння професією всі навчальні дисципліни циклу професійної та практичної підготовки потрібно вивчати дистанційно.
18. При можливості я перейшов би до іншого навчального закладу, де немає дистанційного навчання.
19. Мені цікаво на практичних дистанційних заняттях.
20. Для мене було важко при виборі професії зупинитися на одній з них.
21. Я можу спокійно спати після будь-яких неприємностей.
22. Я твердо впевнений, що моя професія (за умови дистанційного навчання) дасть мені моральне задоволення і матеріальний достаток в житті.
23. Мені здається, що мої друзі на дистанційних заняттях встигають краще, ніж я.
24. Для мене дуже важливо мати диплом про вищу освіту.

25. З деяких практичних міркувань для мене це найзручніший навчальний заклад, оскільки фахові дисципліни тут викладаються дистанційно.

26. У мене достатньо сили волі, щоб вивчати фахові дисципліни дистанційно, без впливу адміністрації, чи батьків та друзів на таке рішення.

27. Життя для мене майже завжди пов'язане із надзвичайним напруженням.

28. Іспити потрібно здавати, витрачаючи мінімум зусиль, що неможливо за умови дистанційного навчання, через що вважаю його непотрібним.

29. Я готуюсь до дистанційних заліків та іспитів.

30. Яке з притаманних вам якостей найбільше заважає вчитися? Напишіть відповідь поруч.

31. Усі мої захоплення так чи інакше пов'язані з майбутньою роботою, мені б хотілося оволодіти інноваціями через процес дистанційного навчання.

32. Занепокоєння про іспит або роботу, яка не виконана вчасно, часто заважає мені спати.

33. Висока зарплата після закінчення навчального закладу для мене не головне.

34. Мені потрібно бути в хорошому настрої, щоб підтримати спільне рішення групи.

35. Я змушений був вступити до навчального закладу, щоб зайняти бажане положення в суспільстві, уникнути служби в армії, тому мене не цікавить як викладаються фахові дисципліни.

36. Я вивчаю фахові дисципліни дистанційно, щоб стати професіоналом, а не для успішної здачі іспиту.

37. Мої батьки хороші професіонали, і я хочу бути на них схожим.

38. Я маю стати компетентним перекладачем задля успішного майбутнього.

39. Яке з ваших якостей допомагає вам вчитися? Напишіть відповідь поруч.

40. Мені дуже важко змусити себе вивчати дисципліни дистанційно.

41. Мене дуже непокоять можливі невдачі, при вивченні дисциплін циклу професійної та практичної підготовки дистанційно.

42. Краще за все я займаюся, коли мене періодично стимулюють, підстербують.

43. Мій вибір даного навчального закладу і спеціальності є остаточним.

44. Мої друзі мають вищу освіту, і я не хочу відстати від них.

45. Щоб переконати в чому-небудь групу (у якій я навчаюся), мені доводиться самому працювати дуже інтенсивно.

46. У мене зазвичай рівний і гарний настрій.

47. Я спокійно переношу навчальні труднощі.

48. До вступу до цього навчального закладу я давно цікавився цією професією, багато читав про неї.

49. Професія, яку я отримую, є перспективною лише за умови вивчення фахових дисциплін дистанційно.

50. Мої знання про цю професію були достатні для впевненого вибору даного навчального закладу.

Текст опитувальника для етапу 2 (очне навчання)

1. Краща атмосфера на практичному, семінарському занятті, якщо воно проводиться іноземною мовою, – атмосфера вільних висловлювань.

2. Зазвичай на практичних очних заняттях я працюю з великою напругою.

3. У мене рідко бувають головні болі після пережитих хвилювань і неприємностей, які приносять мені заняття.

4. На мою думку, професія перекладача є перспективною.

5. Я вважаю, що життя потрібно присвятити обраній професії.

6. Яке з притаманних вам якостей ви вище всього цінуєте? Напишіть відповідь поруч.

7. Я відчуваю задоволення від вирішення на очних заняттях важких завдань.

8. Я не бачу сенсу в більшості завдань, які ми виконуємо на заняттях, що проводяться очно.

9. Велике задоволення мені приносить розповідь знайомим про мою майбутню високопрофесійність (за умови вивчення дисциплін циклу професійної та практичної підготовки очно).

10. Я вельми середній студент, ніколи не буду цілком хорошим, а тому немає сенсу докладати зусилля, щоб вивчати фахові дисципліни очно.

11. Я вважаю, що в наш час не обов'язково мати вищу освіту, тим більше навчатися.

12. Я твердо впевнений у правильності вибору професії.

13. Від яких з притаманних вам якостей ви хотіли б позбутися? Напишіть відповідь поруч.

14. При слушній нагоді я використовую на очних іспитах підсобні матеріали (конспекти, шпаргалки, записи).

15. Самий чудовий час життя – студентські роки.

16. У мене надзвичайно неспокійний і переривчастий сон.

17. Я вважаю, що для повного оволодіння професією всі навчальні дисципліни циклу професійної та практичної підготовки потрібно вивчати очно.

18. При можливості я перейшов би до іншого навчального закладу, де немає очного навчання.

19. Мені цікаво на практичних очних заняттях.

20. Для мене було важко при виборі професії зупинитися на одній з них.

21. Я можу спокійно спати після будь-яких неприємностей.

22. Я твердо впевнений, що моя професія (за умови очного навчання) дасть мені моральне задоволення і матеріальний достаток в житті.

23. Мені здається, що мої друзі на очних заняттях встигають краще, ніж я.

24. Для мене дуже важливо мати диплом про вищу освіту.

25. З деяких практичних міркувань для мене це найзручніший навчальний заклад, оскільки фахові дисципліни тут викладаються очно.

26. У мене достатньо сили волі, щоб вивчати фахові дисципліни очно, без впливу адміністрації, чи батьків та друзів на таке рішення.

27. Життя для мене майже завжди пов'язане із надзвичайним напруженням.

28. Іспити потрібно здавати, витрачаючи мінімум зусиль, що неможливо за умови очного навчання, через що вважаю його не потрібним.

29. Я готуюсь до очних заліків та іспитів.

30. Яке з притаманних вам якостей найбільше заважає вчитися? Напишіть відповідь поруч.

31. Усі мої захоплення так чи інакше пов'язані з майбутньою роботою, мені б хотілося оволодіти інноваціями через процес очного навчання.

32. Занепокоєння про іспит або роботу, яка не виконана вчасно, часто заважає мені спати.

33. Висока зарплата після закінчення навчального закладу для мене не головне.

34. Мені потрібно бути в хорошому настрої, щоб підтримати спільне рішення групи.

35. Я змушений був вступити до навчального закладу, щоб зайняти бажане положення в суспільстві, уникнути служби в армії, тому мене не цікавить як викладаються фахові дисципліни.

36. Я вивчаю фахові дисципліни очно, щоб стати професіоналом, а не для успішної задачі іспиту.

37. Мої батьки хороші професіонали, і я хочу бути на них схожим.

38. Я маю стати компетентним перекладачем задля успішного майбутнього.

39. Яке з ваших якостей допомагає вам вчитися? Напишіть відповідь поруч.

40. Мені дуже важко змусити себе вивчати дисципліни очно.

41. Мене дуже непокоять можливі невдачі, при вивченні дисциплін циклу професійної та практичної підготовки очно.

42. Краще за все я займаюся, коли мене періодично стимулюють, підстосбують.

43. Мій вибір даного навчального закладу і спеціальності є остаточним.

44. Мої друзі мають вищу освіту, і я не хочу відстати від них.

45. Щоб переконати в чому-небудь групу (у якій я навчаюся), мені доводиться самому працювати дуже інтенсивно.

46. У мене зазвичай рівний і гарний настрій.

47. Я спокійно переношу навчальні труднощі.

48. До вступу до цього навчального закладу я давно цікавився цією професією, багато читав про неї.

49. Професія, яку я стримую, є перспективною лише за умови вивчення фахових дисциплін очно.

50. Мої знання про цю професію були достатні для впевненого вибору даного навчального закладу.

Обробка результатів. Ключ до опитувальника

Шкала "набуття знань" (1) – за згоду ("+") з твердженням за п. 4 виставляється 3,6 бали; за п. 17 – 3,6 бали; за п. 26 – 2,4 бали; за незгоду ("–") з твердженням по п. 28 – 1,2 бали; за п. 42 – 1,8 бала. Максимум – 12,6 балів.

Шкала "оволодіння професією" (2) – за згоду за п. 9 – 1 бал; за п. 31 – 2 бали; за п.33 – 2 бали; за п. 43 - 3 бали; за п. 48 – 1 бал і за п. 49 – 1 бал. Максимум – 10 балів.

Шкала "отримання диплома" (3) – за незгоду по п. 11 – 3,5 бали; за згоду за п. 24 – 2,5 бали; за п. 35 – 1,5 бали; за п. 38 – 1,5 бала і за п. 44 – 1 бал. Максимум – 10 балів.

Питання по пп. 5, 13, 30, 39 є нейтральними до цілей опитувальника і в обробку результатів не включаються.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

Додаток Б

Діагностичні методики для визначення рівня білінгвальної компетентності

1. Тестові завдання з англійської мови (Етап 1 та 2)

Завдання включають в себе різноманітні питання на лексичне та термінологічне співставлення мов англійської та української, завдання на визначення типів перекладацьких трансформацій, порівняння та аналізу перекладів та рівня мовленнєвої компетентності володіння іноземною мовою (англійської).

Критерії оцінювання

Кількість тестових завдань складає 30 питань.

Кожна відповідь оцінюється за схемою 1-0, тобто за правильну відповідь студент отримує 1 бал, за неправильну – 0 балів.

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент, – 30, відповідно до кількості тестових завдань.

Тести оцінюються за 5-ти бальною шкалою:

«5» – 27-30 правильних відповідей;

«4» – 22-26 правильних відповідей;

«3» – 15-21 правильних відповідей;

«2» – 0-14 правильних відповідей.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

Тестування перекладачів для визначення рівня перекладацької компетентності на співбесідах. Компанія «ПрофПереклад»

Етап 1 (дистанційне навчання)

The Internet unquestionably has transformed the way commerce is conducted. Several new business models have evolved, leveraging the technologies offered by the Web. The digital marketplace has created countless opportunities for several kinds of trading communities, which generally have flourished—especially those involved in business-to-business transactions. The most recent development in e-commerce involves the formation of digital marketplaces that bring together many buyers and sellers, and are hosted by a market maker. The benefits of this arrangement are clear. For the buyer, it lowers overall transaction costs; for the seller, it offers additional sales channels and revenue opportunities at reduced costs. It enables the market maker to launch new business models—creating liquidity and generating revenue in the process. Although successful, the current digital marketplaces have certain limitations. They are plagued by limited access to small buyers and sellers; narrow choice of transaction types; the inability to connect with other marketplaces—which makes them islands, or at best franchises in a private network; and the inability to easily leverage external services and content.

Етап 2 (очне навчання)

Current digital marketplaces lock participants into rigid proprietary implementations that often restrict their ability to launch innovative business models. Market makers are tasked with assembling multi-vendor technologies to host a unique business value proposition—when they should be focusing on ways to differentiate themselves from their competitors; on ways to implement their knowledge of the market and its practices in so as to beat the competition. Businesses that want to host their own independent digital marketplace—and be able to participate with the best trading partners in open interconnected trading environments—need business-model flexibility—the key to the next generation of Internet commerce: open digital marketplaces. Built on the foundation of the iPlanet Internet infrastructure, the iPlanet Open Digital Marketplace solution helps enterprises realize the promise of this next generation. Whether a company wants to create or participate (or both) in an open marketplace, this powerful suite provides an end-to-end offering unlike any other established solution.

Критерії оцінювання

Переклад відповідного тексту оцінюється відповідно до еквівалентності, змістовності, смислової близькості, логічності, дотримання вірного перекладу термінологічних одиниць вживаних у вихідному тексті, що зазначений вище для кожного етапу перевірки. Максимальна кількість балів, яку може набрати студент, – 10.

Тестування для оцінки екстралінгвістичної компетенції майбутніх перекладачів на основі робочої програми дисципліни «ЛІНГВОКРАЇНОЗНАСТВО КРАЇН ОСНОВНОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ» (АНГЛ.)

Кафедра романо-германських мов і перекладу НУБіП

Завдання кожного етапу включають 5 запитань тестового типу за темою Великої Британії та наступні 5 запитань за темою Сполучених Штатів Америки.

Етап 1 (дистанційне навчання)

1. Adult citizens of the UK, and citizens of the Commonwealth and the Irish Republic who are resident in the UK, can vote in all public elections (True/ False)
2. You must treat everyone equally, regardless of sex, race, age, religion, disability, class or sexual orientation (True/ False)
3. How many members does a jury have in Scotland? (12/14/15/18)
4. To be able to vote in a parliamentary, local or European election, you must register and your name must be on the electoral register (True/ False)
5. King Henry VIII's daughter Mary was a devout Catholic and persecuted Protestants, which is why she became known as (Catholic Mary/Scary Mary/Bloody Mary/Killer Mary)
6. What does IMF stand for? a) International Monetary Foundation; b) International Monetary Fund; c) Internal Monetary Foundation; d) Internal Monetary Fund
7. The majority of Americans identify themselves as Christians. (True/False)
8. If the President of the USA can no longer serve, who becomes President?
9. Basketball was invented of by James Naismith, who was Canadian. (True/ False)
10. In 2010 Canada was a host of Vancouver Winter Olympic and Paralympics games. (True/False)

Етап 2 (очне навчання)

1. It is an offence not to have an MOT certificate if your vehicle is more than _____ year(s) old (one/two/three/five)
2. In 55BC Julius Caesar led a Roman invasion of Britain. It was unsuccessful and for nearly _____ years Britain remained separate from the Roman Empire (50/100/200/300)
3. How frequently are MPs elected?
Every 2 years (or earlier if there is an election)
Every 5 years (or earlier if there is an election)
Every 3 years (or earlier if there is an election)
Every 4 years (or earlier if there is an election)
4. The Grand National is a Horse Race (True/ False)

5. When was the first Union flag created? (1506/1586/1606/1656)
6. What is Canadian currency?
7. Who are the Australian natives? a. Eskimos b. Aborigines c. Indians
8. What are the national animal symbols of Australia?

9. What's the population of Australia?
10. The National anthem of Australia "Waltzing Matilda". (True/ False)

Критерії оцінювання
Кількість тестових завдань складає 10 питань.
Кожна відповідь оцінюється за схемою 1-0, тобто за правильну відповідь студент отримує 1 бал, за неправильну – 0 балів.
Максимальна кількість балів, яку може набрати студент, – 10, відповідно до кількості тестових завдань.

НУБІП УКРАЇНИ

НУБІП УКРАЇНИ

НУБІП УКРАЇНИ

НУБІП УКРАЇНИ

НУБІП УКРАЇНИ

SUMMARY

The diploma examines the development of the translator's personality. In today's world, the formation of the future translator is closely linked to the personal approach, which involves focusing on the individuality of the student, on his abilities, taking into account which is the emergence of such personal qualities necessary for his successful career. In the formation of professional competence, this approach serves to create professionally important qualities of the future translator, which determine his further professional activity. These individual personality traits in professional activities are determined by highly competent knowledge, skills and abilities that the specialist uses to create a quality, relevant translation.

The profession of a modern translator requires universality, creativity, organization, deep outlook, and most importantly, individuality in working with translation. In addition, given the situation of the coronavirus pandemic in the world today, translators have faced the need of employers for remote translation. The rapid development of information technology, including remote translation systems and programs, makes it clear that the demand for a flexible, highly functional translator ready to work in various forms, whether remote or full-time, is only growing and will grow in the coming years. Therefore, the question of successful training of future professionals remains open.

The search for ways to solve this urgent problem is due to the need to train professionals using a personal approach and to adapt the use of this approach not only during face-to-face but also during distance learning.

The issue of implementing a personal approach in the training of future translators is widely studied during traditional full-time training, in contrast to distance learning, which in turn has been little studied. Various aspects of personal education and training are considered in the works of teachers and psychologists, which is a significant potential needed to solve this problem.

However, based on the analysis of theoretical and practical material, it is proved that such a multifaceted problem as the personal approach in the training of future translators, remained out of the attention of scientists, in particular - the

implementation of this approach during distance learning. Also, the current level of scientific and methodological justification of the personal approach does not satisfy teachers and psychologists.

The learning process today occupies a significant place in society. An increasing number of young people are seeking quality higher education. The importance of the culture of education, science, theoretical knowledge, work with modern technologies is increasing, the attitude to the quality of education is changing. Education, becoming a central phenomenon of culture, focuses on the assertion of the essential personal principle in man. In most higher education institutions, the philosophy of education and training of student youth has not changed, modern trends determine the need to create new socio-cultural conditions for the development of society, taking into account individual interests and individual needs.

The purpose of the study is a question of personal approach in the process of professional training of future translators, taking into account the specifics of the translator's activity in modern conditions.

The object of research is the professional training of future translators in higher educational institutions.

The subject of research is the organizational and methodological system of professional education of the future translator.

According to the purpose, object, subject of research its main tasks are defined:

- to analyze the problem of personal approach in the process of professional training of future translators in psychological and pedagogical theory and practice;
- to determine the pedagogical conditions and principles of effective functioning of the personal approach in the process of professional training of future translators;
- to characterize the issues of psychological aspect in the process of professional training of future translators;
- describe current aspects of the theoretical personality-oriented model of interaction with students-translators;

- compare the application of a personal approach in the process of full-time and distance learning of the future translator.

The choice of methods of master's research is determined by the purpose and specifics of the analyzed material. A set of research methods was used to solve the tasks: theoretical - analysis, synthesis, classification, systematization, analogy, generalization of scientific data, which allowed to clarify the essence of the personal approach during the training of future translators and outline its principles of successful implementation; empirical - observational (observation of the process of professional training of future translators), praximetric (study and generalization of the experience of professional training of translators, analysis of normative documents); diagnostic (questionnaires, testing, interviews, self-analysis and self-assessment), prognostic (development of organizational bases of experimental implementation); ascertaining and formative experiments, by means of which the practical state of realization of the personal approach during preparation of the future translator in institutions of higher education is found out; practical: comparison, survey, monitoring, which made it possible to compare the implementation of the personal approach during face-to-face and distance learning; statistical: quantitative and qualitative analysis of empirical data using methods of mathematical statistics.

Theoretical significance of the master's research: the concept of "personal approach" with direct origins of its formation in psychological and pedagogical domestic and foreign practice is specified and revealed, the problem of personal approach during professional training of students of higher education institutions is substantiated; the list of principles of the personal approach at training of students-translators is developed; a comparison of the introduction of a personal approach during distance and full-time training of future translators on the basis of professional competencies is presented.

The practical significance of the obtained results is to develop a set of diagnostic methods for training future translators based on a personal approach that can be used for both forms of educational process (full-time and distance). Theoretical provisions and practical materials obtained in the study can serve in the

process of educating student youth on the basis of a personal approach, organization of productive professional training of students; in the development and teaching of special courses on topical issues of training translators, vocational education, theory and practice of education in the Free Economic Zone.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України